

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 461 del 19/9 al 2/10 de 2018 2€

Marina d'Or, que guai?

Corrupció, deutes milionaris i evasió fiscal darrere
d'un complex turístic en decadència que ha cimentat
la costa central de la Plana Alta
pàg. 4-11

EDITA
La Directa SCCL
C. Riego, 37, baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric. La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

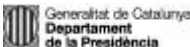
QUI SOM?

- A fons**
Grup d'investigació
- Miralls**
Gemma Garcia
- Cruïlla**
Vicent Almela i Guille Larios
- Impressions**
Laia Alsina i Àlex Romaguera
- Roda el món**
Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas
- Expressions**
Misaël Alerm i Àlex Romaguera
- La indirecta**
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
- Fotografia**
Víctor Serri
- Il·lustració**
Ricardo Hermida i Lluís Ràfols
- Correcció**
Èlia Olivan
- Edició**
Jesús Rodríguez
- Disseny gràfic i compaginació**
Pau Fabregat
- Projecte gràfic**
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
- Coordinació web**
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
- Coordinació País Valencià**
Ester Fayos
- Audiovisuals**
Sònia Calvó i Estel·la Marcos
- Administració i subscripcions**
Ester Mora i Guillem Martí
- Difusió**
Estel·la Marcos
- Publicitat i distribució**
Paula Rodríguez
- Gestió web**
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: VICTOR SERRI I PAU FABREGAT

SUMARI

A FONS

4-11

Marina d'Or, un negoci fosc
El megacomplex turístic de la Plana Alta se sustenta sobre peus de fang. Jesús Ger, empresari català artífex del projecte, s'ha vist involucrat en nombrosos episodis d'irregularitats i tràfic d'influències. Un reportatge d'Ester Fayos, Noa Tendero i Gemma Garcia. Fotografies d'Ester Fayos i infografia d'Andreu Blanch i Pau Fabregat.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Ruth Zurbriggen
Després d'un any d'intensa lluita pel dret a l'avortament a l'Argentina, Anna Celma conversa amb una destacada activista pel dret al propi cos sobre interseccionalitat i les lluites més enllà del confirmat conservadorisme del Senat argentí. Fotos de Freddie Davies.

IMPRESSIONS

16-18

Dones invisibles en la repressió
En el marc repressiu a Catalunya, Carme Porta reflexiona sobre les oblidades. Il·lustració de What The studio.

El futur de la Model
Un article de María-Cruz Santos. Amb il·lustració de Pol Guillen.

CRUÏLLA

19-21

Utopies sobre rodes
Ecotopia Biketour va començar a caminar fa 28 anys, esdevenint estiu rere estiu un espai d'experimentació comunitària amb esperit ecologista. Enguany han recorregut el País Basc, la costa del cantàbric i Galícia, fins a arribar a Portugal. Reportatge de Guillem Martí.

RODA EL MÓN

22-26

Les pasteres de Tunísia
Ricard Martínez visita l'arxipèlag de Kerkennah, d'on surten el 40% de pasteres que viatgen cap a Europa.

Violència paramilitar a Colòmbia
Amb l'arribada d'Ivan Duque es desapareixen els homicidis. Ho explica Berta Camprubí.

Reconstrucció i neteja ètnica a Síria
Una anàlisi de Gabriel Garroum.

EXPRESSIONS

27-31

La marca Israel a través de la dansa
El BDS internacional promou el boicot a la companyia de dansa Batsheva, a qui acusa de formar part de la campanya de neteja d'imatge del govern d'Israel. Un reportatge de Marta Santacatalina i Blanca Casterà.

Alegria fúnebre
El relat literari d'Olga Codina. Amb il·lustració de Ruth Molas.

INDIRECTA

32

Entrevista a Rosa Lores
Àlex Romaguera conversa amb una víctima de l'atemptat contra la revista satírica *El Papus*. El seu testimoni és un tribut a les víctimes oblidades de la Transició que encara lluiten per ser ateses i reconegudes com es mereixen. Amb foto de Roser Gamonal.

Més que mil paraules

PACO FREIRE | El 15 de setembre, una vintena d'entitats veïnals sota el lema Tsunami veïnal - Barcelona no funciona van aplegar 700 manifestants a la plaça de Sant Jaume. Reclamaven "una ciutat segura, cívica i neta". Per contra, altres entitats que lluiten contra els desnonaments i la massificació turística, no van donar suport a la marxa per, segons elles, està instrumentalitzada políticament. Durant el recorregut es va poder veure la presència de regidors del PDeCat, ERC i Ciutadans.

Comunitat Directacoop

Quan la 'Directa' se'n va de gira

Estel·la Marcos | @estellamarcos

Sous abusius, condicions laborals precàries, dret a l'atur i a la seguretat social no garantits i habitatge precari. Són les característiques que comparteixen algunes jornaleres que treballen durant la temporada de recollida de fruita a Ponent i les comarques gironines; durant la verema al Rosselló, el Penedès i les Terres de l'Ebre, i de cítrics a l'Horta de València. La majoria venen de l'Àfrica subsahariana, el Magreb, l'Europa de l'est, l'Índia i el Pakistan. Ho recollíem i n'informàvem al reportatge d'obertura de la Directa 458 del juliol i ara ho hem volgut repescar amb presentacions en diferents punts dels Països Catalans. Divendres 21 de setembre ens citem a València i ho farem a la Repartidora (carrer de l'Arquitecte Arnau, 5). Amb la mateixa temàtica ens retrobarem a l'octubre a l'Ateneu La Baula de Lleida i a Pego, a la Marina Alta (dates encara per confirmar). L'objectiu és trencar amb la lògica efímera del reportatge publicat, recuperar-lo del paper i portar-lo en primera persona al territori.

I, amb la mateixa lògica, agafem el model cooperatiu del mitjà, el recuperem del web cooperativa.directa.cat, dels dotze anys de paper i dels set de web i de xarxes socials, i el portem, en persona i en veu, a diferents parts del territori. Serem a la 1a Fira d'Economia Social i Solidària de Cardedeu del 29 de setembre, amb paradeta i com a ponents en una taula rodona sobre periodisme compromès. No faltarem tampoc a la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC), organitzada per la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya (XES), els propers 27 i 28 d'octubre a l'antiga fàbrica Fabra i Coats de Barcelona, on, a més, hi organitzem un debat per, a través de la crítica mútua, començar a caminar per construir models de sobirania energètica. I ens movem fins a Vacarisses el 30 de setembre i fins al barri de Gràcia de Barcelona el dimecres 26 per projectar el documental *El primer dia d'octubre* i compartir l'experiència viscuda l'1 d'octubre d'ara fa un any des de l'òptica de qui informa des del darrere d'una càmera.

L'espina

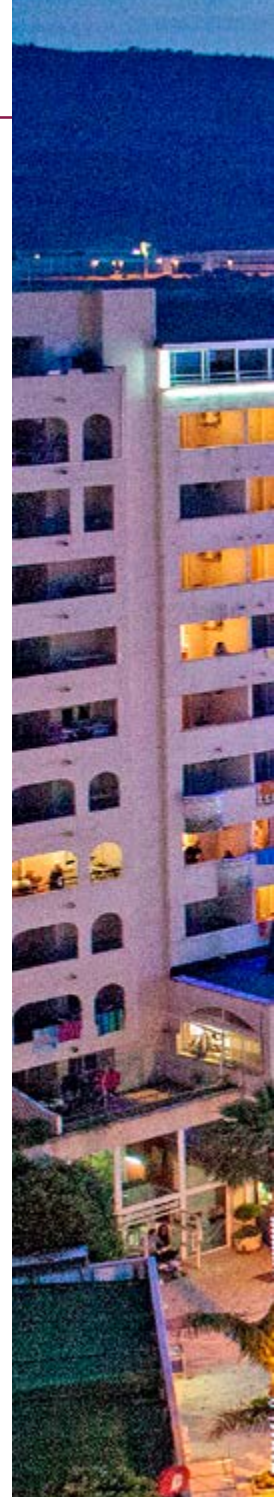

/ MARC VERS

MARINA D'OR, UN IMPERI AMB PEUS DE FANG

Tràfic d'influències, adjudicacions irregulars, impacte mediambiental i abusos laborals taquen l'expedient de l'empresari Jesús Ger Garcia, propietari del megacomplex turístic -en decadència- al País Valencià

Ester Fayos | @EsterFayos
Noa Tendero | @La_Directa

Irregularitats urbanístiques, impactes ecològics i paisatgístics i abusos laborals. Tot açò és el que s'amaga darrere Marina d'Or, el complex turístic de l'empresari català Jesús Ger Garcia, un home fet a si mateix que va iniciar la seua carrera empresarial venent matalassos i reparant televisors. Immers en processos judicials, juntament amb un ampli ventall de representants del món polític que, anys després d'aprovar plans urbanístics, van ser imputats per corrupció, malversació de fons públics i tràfic d'influències. Malgrat la rellevància de les denúncies i els processos penals, pràcticament no han transcendit als mitjans de comunicació, silenciats a colp de campanyes publicitàries que idealitzen la "ciutat de vacances". En l'actualitat, l'empresa és notícia per motius laborals: la secció de jardineria ha aconseguit, després d'organitzar-se, millores en les seues condicions, com l'establiment d'una jornada laboral de huit hores i l'augment salarial de 130 euros mensuals.

Marina d'Or va començar a erigir-se l'any 1983 a la localitat castellonenca d'Orpesa sobre la base d'una oferta de vacances de baix cost dirigida a famílies. Amb el temps, més de 48.700 habitatges, set hotels, un balneari i una desena de parcs d'oci es van alçar a escasos metres de la platja. En trenta anys, l'imperi de la rajola i el ciment va mutar per complet la fesomia de la comarca de la Plana Alta a través de quatre plans parcials o sectorials, dos dels quals s'integren en el Programa d'actuació integrada (PAI) Les Amplàries. El PAI és un instrument urbanístic de planificació i execució que permet la requalificació del sòl per a edificar-hi i les seues sigles són conegudes per haver copat

Malgrat la rellevància dels processos penals, pràcticament no han transcendit als mitjans de comunicació

L'empresari Jesús Ger ha silenciat la crítica a colp de publicitat que idealitza la "ciutat de vacances"

les pedanies de molts municipis del País Valencià amb urbanitzacions i camps de golf.

A través dels plans parcials, amb el suport de regidories socialistes i populars, Ger va alçar el complex turístic sobre un milió de metres quadrats. A canvi, l'empresa estava obligada a cedir, d'acord amb la Llei reguladora

d'actuació urbanística (LRAU) aprovada el 1994, un 10% de terreny al municipi, en aquest cas orpesí, perquè l'Ajuntament poguera construir-hi zones verdes públiques. Malgrat que la mercantil de Jesús Ger sí que va cedir el sòl del PAI Les Amplàries, el consistori va treure a concurs l'explotació d'aquell 10%, i l'adjudicació de les parcel·les, en gran part, va anar a parar també a Marina d'Or. Així doncs, l'extensió del complex i, en conseqüència, la destrucció d'una part del litoral castellonenc, van ser possibles gràcies a la LRAU, que permetia planificar projectes urbanístics sense tenir la propietat del sòl i que la urbanització dels terrenys públics també caigués en mans de l'especulació. Negoci rodó.

Per al portaveu de Compromís a l'Ajuntament d'Orpesa, Josep Lluís Romero, anteriorment regidor del Bloc Nacionalista Valencià, la febre urbanitzadora no va beneficiar en res la ciutadania de la localitat. L'any 2000, a Orpesa vivien 3.734 habitants; huit anys més tard, ja n'eren 11.245, una xifra que, després de l'esclat de la bombolla immobiliària, va descendir fins a les 8.983 persones censades el 2017. "A Orpesa ja no tens qualitat de vida. Ha deixat de ser un poble menut, però no té els serveis d'una ciutat. Ha crescut en nombre d'habitants, però no en nombre d'instal·lacions sanitàries o educatives, per exemple. A més a més, culturalment i lingüísticament ha sofert un canvi molt dur, perquè més de la meitat del poble són turistes", critica Romero.

Conflicte al càmping Kivu

Al costat dels blocs d'apartaments edificats a les Amplàries s'ubiquen diversos càmpings: Oasis, Didota

El portaveu de Compromís, Josep Lluís Romero, creu que la febre del totxo no ha beneficiat la ciutadania

Orpesa ha crescut en nombre d'habitants, però no en instal·lacions sanitàries o educatives

i Kivu a Orpesa, i Torre la Sal, Torre la Sal 2 i Riberaamar a Cabanes, que formen una espècie de línia divisòria entre el pla urbanístic d'Orpesa i el de Cabanes, anomenat PAI Torre la Sal. Una d'aquestes zones d'acampada, el Kivu, va ser l'escenari -durant la primera dècada dels 2000- de la lluita contra l'últim pla parcial

de les Amplàries, aprovat l'any 2004. El propietari de la superfície afectada va presentar una querella per un presumpte delictes de prevaricació i tràfic d'influències.

Ell i la seua família posseïen una extensió de terreny de 16.000 metres quadrats on havien establert el negoci del càmping, dividit en dues parcel·les -una de 13.000 metres i l'altra de 3.000-, separades per 30 metres de sòl. Malgrat passar per huit judicis, el propietari del càmping no va poder conservar la parcel·la de 3.000 metres quadrats perquè no complia la mesura mínima -de 3.500- "establerta per l'empresa", segons explica l'afectat, i, com a conseqüència, Marina d'Or tenia la potestat d'adquirir els terrenys. El que no va tenir en compte la justícia, denuncia el propietari de Kivu, és que "la llei sí que preveia l'opció d'agrupar-les, però ni a l'Ajuntament ni a l'empresa els va interessar".

En el litigi judicial, van declarar com a investigats l'alcalde d'Orpesa, Rafael Albert, l'arquitecte municipal, així com quatre regidors i Jesús Ger. Per al propietari del càmping Kivu, encara que es dictaminara que el PAI no va constituir cap resolució "capriciosa", hi havia "uns clars interessos polítics i econòmics" que van fer que les propostes urbanístiques de Ger disposaren de totes les facilitats per tirar endavant.

Complicitat dels ajuntaments

En plena embranzida del boom immobiliari, Marina d'Or anava conquerint territori. Quan el PAI Les Amplàries ja gairebé abastava el 100% dels terrenys previstos, el 2003, el municipi contigu, Cabanes, aprovava una proposta per urbanitzar i edificar la zona de Torre de la Sal. Feia »

COOPERADORS NECESSARIS

L'imperi d'or ha estat cimentat sobre la passivitat judicial, amb la rajola de la complicitat política i encobert per certa admiració d'una part de la població, tant d'Orpesa com de Cabanes. Repassem algunes de les figures clau del bipartidisme -PP i PSPV- urbanístic

Noa Tendero | @La_Directa

Jesús Ger García

Empresari català i propietari del complex turístic Marina d'Or. Durant molts anys, ha trobat en el PP i el PSPV d'Orpesa i Cabanes un gran suport als seus projectes, que, emparats en les lleis urbanístiques que va aprovar la Generalitat Valenciana quan governava el PP, han destruït una bona part del litoral de la Plana Alta. Posteriorment, va expressar públicament el seu suport a Ciutadans.

Rafael H. Albert Roca (PP d'Orpesa)

Alcalde d'Orpesa del 1995 al 1999 i del 2003 a l'actualitat. Va ser un dels consellers de l'empresa Centro de Ocio Mundo Ilusion SL, ja extinta. Va declarar com a investigat l'any 2007 per un presumpte delict de prevaricació i tràfic d'influències per l'adjudicació del pla parcial del PAI Les Amplàries, que comptava amb el vistiplau de la Conselleria de Territori.

Tomás Fabregat Benages (PP d'Orpesa)

Actual segon tinent d'alcalde d'Orpesa, regidor d'Urbanisme i portaveu del PP. L'any 2000, tres anys abans de ser triat edil, va comprar cinc parcel·les per 75.000 euros a Orpesa, que després vendria per 567.905 euros a la mercantil de Jesús Ger Construcciones Castellón 2000. Va declarar juntament amb l'alcalde en el mateix procediment judicial.

José Manuel Ribes Vidal (PSPV d'Orpesa)

L'exportaveu socialista i exregidor a Orpesa, que va ser expulsat del partit, va crear en 2003, juntament amb Jesús Ger, l'empresa D'Or Servicios de Ocio SA. Segons Ribes, l'única funció de la mercantil era posar en marxa una discoteca.

María Teresa Sidro Sidro (PSPV Cabanes)

Alcaldessa de Cabanes entre el 1991 i el 1999, i regidora i portaveu entre el 1999 i el 2003. Com a propietària d'algunes zones beneficiàries del PAI Torre la Sal, havia d'abstenir-se en la votació. Lluny d'això, va ser la responsable dels vots a favor i en bloc del seu grup. També va ser propietària, fins a la seua extinció, de l'empresa Promociones Jotevi 2006 SL.

Artemio Siurana Gauchia (PP Cabanes)

Va ser alcalde de Cabanes des del 1999 fins al 2011. Durant el seu mandat es va adjudicar el PAI Marina d'Or-Golf a Construcciones Castellón 2000. L'any 2015 va declarar com a imputat en la causa que investiga l'adjudicació de projectes sense procediment participatiu ni oferta pública a Juan Antonio Juncos, soci de l'arquitecte municipal, Rubén Bellido.

» només un any que la mercantil Medi Valencia SL, de Jesús Ger, havia presentat el PAI d'una nova zona residencial turística amb capacitat per a unes 25.000 persones.

El conjunt d'administracions públiques, no només municipals, es van posar mans a l'obra en la construcció d'unes infraestructures que facilitaren l'accés per mar i aire al macrocomplex: l'aeroport de Castelló -impulsat per Carlos Fabra-, del qual s'iniciaven les obres el 2004, i la desviació de la carretera CV-147, aprovada el 2007. L'any 2012, l'expresident de la Generalitat valenciana Alberto Fabra es mostrava braç a braç amb els promotors quan anunciava el ferm suport de les institucions a la candidatura de Marina d'Or per acollir el gran casino Eurovegas.

L'expresident Alberto Fabra va donar suport a la candidatura de Marina d'Or per acollir Eurovegas

A contracorrent, també va haver-hi veus que es van alçar enfront dels diferents plans urbanístics i els seus impactes. A la zona afectada pel PAI Torre la Sal es troba la darrera platja verge del País Valencià i és una zona limítrofa amb el Parc Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca. "Jurídicament no estàs envaint l'espai, però estàs impeding la salut dels ecosistemes protegits, perquè tens un cinturó", explica Pilar Marcos, portaveu de Greenpeace. A més a més, no es va tindre en compte que l'àrea està inclosa en el llistat europeu de zones humides Ramsar i que és una zona d'especial protecció per a les aus (ZEPA) i un lloc d'interés comunitari (LIC).

De les onze edils que participaven en la votació al ple de Cabanes, sis eren del PP, quatre del PSPV i un

PAI Marina d'Or Golf

Es tracta de l'últim pla urbanístic que va presentar Jesús Ger als ajuntaments d'Orpesa i Cabanes, l'any 2004. Preveia la construcció de 36.000 apartaments, sis hotels de luxe, tres camps de golf i una pista d'esquí artificial en una superfície de 18 milions de metres quadrats. No obstant això, el Tribunal Superior de Justícia valencià el va anul·lar perquè incomplia la declaració d'impacte ambiental de l'Estat espanyol.

Platja Morro de Gos

Segons l'informe "Banderes negres", publicat l'any 2017 per Ecologistes en Acció, la platja Morro de Gos, situada a la localitat d'Orpesa, és la més afectada per la "nefasta pressió urbanística" que ha sofert el municipi des de l'any 1990. Tota la zona costanera i el riu Xinxilla es van veure afectats amb la construcció de passejos marítims i zones verdes dins de "les àrees de domini públic maritimoterrestre".

Parc Natural Prat de Cabanes-Torreblanca

Es tracta d'un espai natural limítrof amb la urbanització Torre de la Sal. S'hi ubica una planta quaternària sobre la qual es troba un sistema aquífer amb diverses espècies endèmiques de peixos i poblacions d'aus aquàtiques, com la perdiu de mar, que ha comportat que la zona del Prat de Cabanes –dins de la qual es troba Torre de la Sal– s'incloga en la llista de zones humides Ramsar.

PAI Torre la Sal

És un pla que va proposar la mercantil Medi Valencia SL l'any 2002 per edificar apartaments a la zona de Torre de la Sal (Cabanes). Dins l'àrea afectada es trobava la darrera platja verge del País Valencià, així com una zona limítrofa amb el Parc Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca. Segons denuncia el regidor Carles Mulet, si Construcciones Castellón 2000 no resultava l'adjudicatària, l'empresa de Jesús Ger deixaria d'abonar les quantitats pendents als anteriors propietaris, entre els quals hi havia membres del consistori que li havien prevenut parcel·les.

PAI Les Amplàries

L'Ajuntament d'Orpesa va aprovar l'últim pla parcial del PAI Les Amplàries l'any 2004 per concedir a Marina d'Or un total de 253.151,88 metres quadrats. D'aquesta manera, el complex turístic va passar a tindre una extensió d'un milió de metres quadrats.

d'Esquerra Unida del País Valencià. Van quedar en el punt de mira tres regidores, a causa de les seues relacions comercials amb el Grup Marina d'Or. D'aquestes tres, dues eren populars, que van absentar-se en la votació, però Maria Teresa Sidro del PSPV va pronunciar-se a favor del pla, incomplint així la llei d'incompatibilitats. Tant la Llei 30/1992, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, com la 7/1985, reguladora de bases del règim local, indiquen que una representant política no pot votar en un ple si hi ha interessos personals. Sidro ja havia venut terrenys a Marina d'Or i, poc temps més tard, la seua filla, Virgínia Martí, havia començat a treballar per a Marina d'Or, on hi va ser durant onze anys. Després, Martí va ser regidora, i l'any 2016 va assumir el càrrec d'alcaldeessa. El 16 de desembre de 2017 va passar a ser regidora d'Hisenda, Turisme i Esports.

Al PAI Torre la Sal, actualment, sols hi ha tres edificis i grans terrenys asfaltats, acompanyats de fanals sense llum, casetes d'electricitat sense porta, plagues de mos-

Al PAI Torre la Sal hi ha terrenys asfaltats, fanals sense llum, casetes d'electricitat sense porta i plagues de mosquits

quits, un parc cobert de matolls secs -que incrementen el risc d'incendi-, cablatge arrencat i una població de rates que accedeixen fins al primer pis dels immobles. Els dos primers blocs es van començar a entregar a les compradores entre 2006 i 2008. El tercer, per problemes amb la Justícia, en 2015. Ara, el veïnat d'aquells apartaments, pels quals es van pagar fins a 300.000 euros, es mobilitzen en contra de les condicions d'abandonament en què es troben tot i pagar entorn de 18.000 euros d'impostos anuals. Davant d'aquesta situació, ni Marina d'Or ni l'Ajuntament de Cabanes han assumit cap responsabilitat.

Intent de construir una nova Terra Mítica

Si amb un milió de metres quadrats no en tenia prou, Jesús Ger va provar de tirar endavant Marina d'Or Golf, prop de divuit milions de metres quadrats que per ara estan només projectats sobre una maqueta. El projecte gegantí neix arran de la idea de l'expresident de la Diputació de Castelló, Carlos Fabra, d'aixecar un parc temàtic a escassos quilòmetres de la costa de la Plana »

» Alta, encara al terme municipal de Cabanes, a través del PAI Mundo Ilusión. Malgrat que el parc d'oci no va cridar l'atenció de la iniciativa privada, sí que ho va fer la possibilitat d'urbanitzar la zona. Construcciones Castellón 2000, de Jesús Ger, va fer públic el seu projecte d'urbanitzar 17,92 milions de metres quadrats per tal d'alçar 36.000 apartaments, sis hotels de luxe i tres camps de golf, amb una inversió de 6.000 milions d'euros. Prenent com a referència el parc de Benidorm Terra Mítica, segons recorda el regidor Mulet, es pretenia "construir la nova Califòrnia del País Valencià amb la posada en marxa de les propostes de Fabra".

Competint amb la constructora Lubasa, la consultora PGP i l'empresa Ortiz Construcciones y Proyectos, Jesús Ger va començar aleshores a fer-se amb els terrenys de la zona, al mateix temps que iniciava una campanya publicitària per convèncer la població d'Orpesa i Cabanes que la seua proposta era la millor. "La publicitat, la compra de voluntats i l'assetjament eren constants", recorda Mulet. L'empresari, a més de regalar a les regidores del PP i el PSOE viatges als països on obria seus de les seues filials, com Londres o París, va protagonitzar una "política d'assetjament" cap a les edils perquè li aprovaren el projecte. Mulet confessa que ell mateix la va sofrir, ja que l'empresa el fustigava per conèixer la seua postura sobre el PAI.

D'aquesta manera, en setembre de 2005, l'empresari català va aconseguir-ne l'adjudicació per part dels ajuntaments d'Orpesa i Cabanes. El PAI Marina d'Or-Golf va

El Tribunal Superior de Justícia va anul·lar Marina d'Or-Golf perquè incomplia la declaració d'impacte ambiental

Tot i així, un milió de metres quadrats estarien lliures de traves administratives i podrien ser devorats pel ciment

comptar amb els vots favorables de PP, PSOE i el Grup Independent d'Orpesa (GIO). Hi van votar en contra el regidor orpesí Josep Lluís Romero i l'edil de Cabanes Carles Mulet, qui assegura que "no es van donar unes raons justificades; simplement l'empresa de Ger era qui més terrenys havia comprat fins al moment".

Malgrat aquesta adjudicació, ara fa tretze anys, el macroprojecte només ha esdevingut un ensomni urbanístic personal de Jesús Ger. L'any 2013, una sentència del Tribunal Superior de Justícia valencià va anul·lar el PAI Marina d'Or-Golf perquè incomplia la declaració d'impacte ambiental. En aquell moment, la Generalitat Valenciana -en mans de l'expresident Alberto Fabra i l'empresa Construcciones Castellón 2000 van recórrer la sentència, però tres anys més tard el Tribunal Suprem va desestimar els recursos.

Dels 73 informes que es van realitzar sobre Marina d'Or-Golf, només un va rebre la qualificació de "desfavorable", però, per ara, Ger no pot urbanitzar el conjunt dels terrenys, ja que part de la superfície és sòl agrícola d'especial protecció. Tanmateix, un milió de metres quadrats estarien lliures de qualsevol traves administrativa i podrien ser devorats pel ciment. Malgrat que el PAI no té cap vigència, qui coneix les ànsies urbanitzadores d'un dels empresaris més poderosos del territori valencià encara pot pensar que tot és possible. Un exemple és l'edifici Miramar, un bloc -actualment en construcció- de 286 apartaments que fa reviure la història de setge del ciment contra la natura a la Plana Alta. ●

A la caça de bars, restaurants i locals d'oci a València

Un dels restaurants que no va acceptar l'oferta / ESTER FAYOS

"No vaig acceptar l'oferta de Jesús Ger perquè no m'agradava el model de pagament ni la idea de crear una central de compres. A més a més, em preocupava que acomiadaren els treballadors si el negoci deixava de funcionar". Són els tres motius pels quals Arturo Cardona, el propietari de la cerveseria Aquarium -situada a la Gran Via del Marqués del Túria de la ciutat de València- va decidir refusar l'oferta de traspasar el seu local a Jesús Ger.

Fa un any aproximadament, l'ideòleg de Marina d'Or va començar a acudir a més de cent bars, restaurants, pubs, cafeteries i locals d'oci de València

amb l'objectiu de comprar-los i "desestacionalitzar els seus ingressos", ja que el complex d'Orpesa només té una gran demanda durant els mesos d'estiu, segons ha justificat l'empresa. Reforçant l'ombra de la sospita, algunes de les propietàries que s'han negat a acceptar l'oferta -i que han preferit preservar la identitat- expliquen que Jesús Ger va insistir en la importància "de prescindir de bancs per fer efectiva la compra". La cerveseria Aquarium o el Pub Café Balli -situats al carrer de l'Almirall Cardaso- són alguns dels establiments que rebutjaren l'oferta de Jesús Ger, qui en total ha comprat 47 locals a

València. L'empresari s'hi presentava personalment, oferia una quantitat econòmica determinada i, si les propietàries acceptaven, s'efectuava l'operació. En el cas d'Aquarium, Cardona va mantenir dues reunions amb Ger, una a València i una altra al complex turístic de Marina d'Or, però no van arribar a cap acord.

Segons Cardona, el model de pagament consistia en pagarés no bancaris. Es tracta d'una fórmula que implica la signatura d'un document que representa una promesa de pagament per part de l'empresa, la qual pot establir els seus propis requisits. "Em va oferir 300.000 euros. Primer m'anava a pagar el 30%; al cap de sis mesos, un 40%; el 30% restant en acabar l'any", detalla Cardona, a qui Jesús Ger va assegurar que una de les seues empreses de construcció seria la garant. L'amo d'Aquarium, en un principi, va recomanar a Ger utilitzar la fórmula de pagarés bancaris per formalitzar el negoci a través d'una entitat bancària, la qual li proporcionara un format propi per signar la venda. Tanmateix, l'empresari català s'hi va negar, mentre destacava "l'èxit del complex turístic i els milers de turistes nacionals i internacionals que visitaven Marina d'Or".

La creació d'una central de compres que permetés a Marina d'Or escollir les proveïdores de bars i restaurants tampoc va agradar a Cardona. "Jo

no volia canviar la meua marca de cervesa o el meu proveïdor de pa, perquè conec el que vol la meua clientela. Tampoc volia productes més barats, però de pitjor qualitat", argumenta. Un altre dels motius pels quals l'amo de la cerveseria va declinar l'oferta va ser la "por" pel futur de la seua plantilla. "Som empleats molt antics. Hem treballat des que érem uns xavals i ens hem fet majors ací. En un principi, em va garantir que la plantilla seguiria sent la mateixa, però no em podia assegurar que el negoci continuara funcionant bé", relata.

Jesús Ger oferia el complex turístic com a alternativa laboral en cas que els bars començaren a tindre pèrdues econòmiques i l'empresa els tancara. Com ha passat, per exemple, amb Lounge Bar, un dels locals que va cedir a la proposta de Ger i que ara està en venda. Segons assegura un extreballador d'aquest bar de copes, Marina d'Or ha reubicat en altres establiments o en les instal·lacions de l'empresa a Orpesa algunes treballadores. Tanmateix, confessa que la situació és "preocupant", perquè altres empleades "sí que poden anar a l'atur". El que sí que és segur és que han de canviar de lloc de treball, i es poden arribar a veure obligades a traslladar-se fins a 90 quilòmetres per treballar, que és la distància entre València i Marina d'Or.

Les rutes empresarials opaques de Jesús Ger

Gemma Garcia | @gemma_g_fabrega

El somni megalòman de l'empresari Jesús Ger no té fronteres. Qui va arribar a pugar pel complex Eurovegas, mentre guanyava hectàrea rere hectàrea a la comarca de la Plana Alta, expandia els seus negocis molt més lluny. Des de 2006, va desenvolupar projectes de construcció, promoció i comercialització d'habitatges, hotels, centres comercials, balnearis, botigues i restaurants al Marroc, l'Equador, Jordània, Hongria, Croàcia, Turquia, Polònia o la Xina.

Moltes de les filials protagonistes, però, es troben ara en liquidació arran de la fallida -el 2014- de l'empresa constructora i promotora d'apartaments Comercializadora Mediterránea de Viviendas (Comervi). Fins aleshores, entre l'ampli entramat empresarial, Ger tenia també una sicav, que va acabar en mans del Banco Santander. Amb una tributació de tan sols l'1%, l'instrument d'inversió va permetre a Ger engreixar el seu patrimoni personal a bon ritme: quan encara duia el nom del grup Marina d'Or, el 2010, la societat d'inversió de capital variable va augmentar un 142% el seu valor patrimonial,

segons la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV).

Tot i que Jesús Ger intentava guanyar temps amb les empreses creditores, mantenint l'esperança d'una recuperació econòmica, finalment no li va quedar més remei que entregar actius al Banc de Sabadell i a la Sareb. Comervi va passar de multiplicar exponencialment els seus beneficis -abans de l'esclat de la bombolla immobiliària- a esdevenir la gran morosa del País Valencià. Amb dades sobre la taula de l'Agència Tributària, acumulava un deute amb el fisc de 46,37 mil-

ions d'euros.

Però els problemes amb Hisenda no acaben aquí. El 2016, quan Comervi i la filial Platja Amplàries van dipositar els comptes al Registre Mercantil, es va descobrir que, dos anys abans, Jesús Ger havia traspassat actius immobiliaris del complex Marina d'Or a dues societats misterioses de Luxemburg: Ecol Investments i Trans Investments. Darrere hi havia un advo-

cat que liderava el bufet Cabnet d'Avocat Falts & Felgen, expert en la creació d'estructures societàries en paradisos fiscals vinculades als Papers de Panamà. La Sareb ho va denunciar i Ger va defensar-se davant l'escàndol esgrimint que l'empresa Platja Amplàries, que havia dut a terme el traspàs, estava controlada pel creditor Banco Popular a través d'Aliseda, tot i que en realitat només tenia un 25% de l'accionariat.

De fet, l'entitat bancària apareix al cas Nummaria, amb epicentre en un bufet de Madrid que facilitava el frau fiscal a diverses empreses. Segons apuntava un informe d'Hisenda, el Banco Popular, a través d'una xarxa d'empreses instrumentals registrades a Luxemburg, va poder ocultar la seva situació comptable, afectada per haver estat el principal finançador dels projectes de l'empresari.

Però després de la tempesta, sempre arriba la calma. L'abril passat, la immobiliària de Marina d'Or va aconseguir sortir del concurs de creditors després d'arribar a un acord, que inclou una quitança del 65% o l'opció de convertir el deute en accions. A més, la Sareb i l'Agència Tributària es van avenir a ajornar els pagaments pendents. ●

Una sicav amb una tributació de tan sols l'1% va permetre a Ger engreixar el seu patrimoni personal, amb un increment del 142%

L'amo de Marina d'Or va traspassar actius immobiliaris a dues societats misterioses de Luxemburg: Ecol Investments i Trans Investments

ELS DRETS LABORALS, “DE VACANÇES”

El personal de jardineria del complex turístic, arran de la campanya *A l'abordatge* per denunciar l'explotació, aconsegueix establir una jornada laboral de vuit hores diàries, un augment de 130 euros al mes i el pagament de les hores extres

/ NOA TENDERO

Ester Fayos | @EsterFayos

Fer visible la dura realitat laboral de Marina d'Or és un dels objectius principals de la campanya *A l'abordatge*, que denuncia l'explotació laboral que sofreixen les 700 treballadores del complex turístic -una xifra que augmenta fins a les mil en temporada alta. Denuncien jornades laborals que superen les deu hores diàries i un control extrem per part de l'empresa mitjançant càmeres i supervisions. També s'exigeix el compliment de la normativa de prevenció de riscos laborals, el pagament de les vacances i la fi de la temporalitat.

La campanya va arrencar l'agost de 2017. Una assemblea de treballadores de la secció de jardineria, de manera anònima i clandestina, van començar a repartir pamflets i fer pintades a les façanes de les instal·lacions del complex per cridar l'atenció de la resta d'empleades i de la direcció. Així és com van anunciar la convocatòria d'una vaga indefinida a partir del passat 29 de juny “com a mesura de pressió”, durant els mesos de vacances. Però es va suspendre dos dies abans, després que la plantilla de jardineria aconseguís les millores que reivindicava.

Segons explica un dels jardiniers implicat en l'organització de la vaga, a través de l'assemblea es va dur a

Personal de jardineria, de manera anònima i clandestina, va començar a repartir pamflets i fer pintades

La vaga prevista es va suspendre dos dies abans de l'inici, quan la plantilla va aconseguir les reivindicacions

terme un treball de conscienciació durant un any perquè la plantilla s'afiliara a CGT-Castelló per poder negociar amb Marina d'Or. “Era necessari que s'afiliaren alguns empleats per regularitzar la secció sindical, encara que les afiliacions van ser anònimes perquè l'empresa no poguera veure qui hi estava participant”, destaca.

Tot i que s'hi van afiliar una vintena de treballadores, Marina d'Or no va reconèixer en cap moment la secció sindical; per tant, les negociacions es van dur a terme a través de l'assemblea. Després que la secció de jardineria organitzara una aturada d'un dia per denunciar el retard d'un mes en el cobrament de les nòmines, va haver-hi tres reunions amb l'empresa. Durant les dues primeres no van arribar a cap acord, mentre que en la tercera es va aconseguir un augment històric de 130 euros més suplementos, el pagament de les hores extres i una jornada laboral de huit hores.

Opacitat i control extrem

Més enllà de l'àmbit de la jardineria, hi ha més veus que denuncien jornades laborals que superen les deu hores diàries, salaris d'entre 600 i 700 euros, vigilància extrema les 24 hores del dia amb càmeres i supervisions que

CES”

Els abusos arriben als jutjats

escorcollen les empleades en entrar i eixir del seu lloc de treball, falses promeses i molta opacitat. Estel·la, nom fictici, va treballar durant dues setmanes com a caixera al bufet lliure de l’Hotel Gran Duque de Marina d’Or. La seua feina consistia en indicar a les hostes a quin menjador havien de passar, cobrar a aquelles persones que acudien al bufet però no s’allotjaven a l’hotel, així com recollir el menjador quan es tancava. Unes tasques que havia de fer dreta, perquè així ho establí l’empresa. “M’agrada el món de l’hostaleria, però vaig plorar de ràbia, tristesa, cansament i impotència les nits que vaig passar allà”, confessa.

La seua jornada laboral era d’entre 12 i 14 hores diàries. Entrava a treballar a les set del matí, eixia al voltant de les onze de la nit i, alguns dies, si les treballadores havien acabat de recollir el menjador, entre les quatre i les set de la tarda menjaven i descansaven una estona. Tanmateix, com que el personal era insuficient, poques vegades disposaven de temps per a relaxar-se. Al voltant de les 23.30 h, un membre de seguretat recollia les caixeres en cotxe i les conduïa fins a les oficines, on dipositaven els diners recaptats durant el dia. “Des d’allà tornàvem a peu als apartaments on dormíem, els quals eren minúsculs i els compartíem entre moltes. A més a més, ens descomptaven set euros del sou per cada nit que passàvem allà”, denuncia.

Estel·la també va decidir deixar la seua feina com a caixera a Marina d’Or pel control continu que hi havia cap a la plantilla. Tenia tres càmeres, una davant i dues més darrere i a la seua esquerra, que vigilaven cadascun dels seus moviments. Per si no n’hi haguera prou, en eixir i entrar del seu lloc de treball, un membre de seguretat escorcollava les bosses o les motxilles de les empleades per comprovar que no havien robat res.

Algunes excambres de pis -anomenades *kellys*- també denunciaven que fa anys diverses càmeres vigilaven els vestuaris on el personal es ficava els uniformes, una pràctica totalment il·legal que acabaren eliminant. No obstant això, les càmeres continuen presents a les instal·lacions hoteleres: una desena als passadissos que controlen cada moviment de les *kellys*, les quals tenen prohibit fer una pausa per mirar el mòbil o parlar amb les seues companyes, segons contenen elles mateixes. ●

La campanya 'A l'abordatge' va tenir impacte a les xarxes socials

Algunes extreballadores del complex turístic no han volgut resignar-se a l’explotació laboral i han recorregut a la via judicial per denunciar la seua situació i impedir que altres persones passen pel mateix infern. És el cas d’Àngel Ballesteros. Va treballar durant set anys com a cap de partida a la cuina de l’hotel de cinc estrelles de Marina d’Or. Després de set anys treballant 15 hores diàries i rebre un salari de 1.000 euros mensuals aproximadament, Ballesteros va decidir acudir al Servei de Mediació, Arbitratge i Conciliació (SMAC), mitjançant el qual es realitzen els tràmits previs a la via judicial, per denunciar un incompliment de contracte. Encara que no es va celebrar cap judici, ambdues parts van arribar a un acord econòmic. Altres extreballadores, com Núria Gallardo i Maria Ortiz, van ser demandades per un delictes de calúmnies i injúries contra el complex

arran dels comentaris i els arxius que es publicaven a la pàgina de Facebook “La realidad de Marina d’Or”. Gallardo va crear el grup perquè treballadores i extreballadores pogueren compartir les seues experiències, però l’empresa la va denunciar. “Marina d’Or em responsabilitzava de tots els comentaris perquè jo era l’administradora del grup, però al final va retirar l’acusació”, matisa l’extreballadora. L’empresa demanava a Gallardo i Ortiz dos anys de presó per un delictes de calúmnies, així com “una multa de 24 mesos a raó de dotze euros al dia i una multa de catorze mesos a raó de trenta euros pel delictes d’injúries”, segons l’acta judicial del 23 de setembre de 2011 del jutjat d’instrucció número 1 de Castelló. A més a més, exigia una indemnització inicial de 6.000 euros i, com a mesures cautelars, la censura del grup i l’establiment d’una fiança de 15.000 euros.

**Campaña Nacional Por el Derecho
al Aborto Legal, Seguro y Gratuito**

Educación sexual para decidir, anticonceptivos para no abortar
aborto legal para no morir

Ruth Zurbriggen,

activista pel dret al propi cos

“Les morts per avortaments insegurs són feminicidis d'estat”

Text: Anna Celma | @Acelmamelero
Fotografia: Freddy Davies | @FreddyDU_photo

Mestra d'escola primària i docent de Ciències de l'Educació, Ruth Zurbriggen assegura que la seva passió està vinculada a l'ensenyament, però també al feminisme. Viu a la província de Neuquén, al nord de la Patagònia argentina. Des de l'inici de l'any 2005 forma part de la Campaña Nacional pel Dret a l'Avortament Legal, Segur i Gratuït i també és cofundadora del col·lectiu feminista Socorristas en Red (SenR), que agrupa més de 200 activistes per acompanyar avortaments. Ara, després d'un any d'una intensa lluita que s'ha quedat a les portes de la legalització al Senat, conversem amb Zurbriggen sobre interseccionalitat –un enfocament que té en compte les identitats socials superposades i els respectius sistemes d'opressió, dominació o discriminació–, l'ofensiva antidrets i les lluites més enllà de la legalitat.

El mes d'agost heu viscut un pic de mobilitzacions, però portàveu molts anys de treball al darrere. Com esteu?

Ens agrada dir que això no s'ha acabat. Si bé no vam aconseguir que el Senat argentí aprovés la legalització i despenalització de l'avortament, sí que vam ser capaces de construir una enorme sensibilitat social. Això va permetre, durant mesos, parlar d'avortament arreu: carrers, aules, facultats, clubs de futbol, mitjans de comunicació, taules familiars, sindicats, centres comunitaris, hospitals, centres de salut... L'avortament va copar l'agenda política.

Què ha fet que el moviment esclatés enguany?

Principalment, la indignació social envers la clandestinitat de l'avortament i la inseguretat que se'n deriva. Aquesta indignació es va transformar en un motor per a les immenses mobilitzacions i accions que vam iniciar des que el govern de Mauricio Macri va anunciar que obriria la possibilitat del debat al Congrés de la Nació. Quelcom que, d'altra banda, no ens esperàvem.

Per què no?

Les feministes, agrupades a la Campaña Nacional, buscàvem el debat legislatiu des de feia molts anys. No era una espera d'observadora, sinó que empenyíem contínuament per aconseguir-ho, però no pensàvem que podia passar així. Macri deu tenir interessos molt espuris; tot allò que ara volia tapar en relació amb fets de corrupció del seu govern. No obstant això, vam aconseguir prendre aquesta finestra oberta i empenyer fins a arribar al debat al Congrés, amb un impuls social molt, molt fort.

I com s'ha aconseguit aquest impuls social massiu?

No es pot entendre el reclam massiu de l'avortament sense pensar que abans a l'Argentina s'havia viscut la primera mobilització “Ni una menos” [un moviment de denúncia dels feminicidis], amb 500.000 persones al carrer l'any 2015 manifestant-se en contra de les violències masclistes. Es va reiterar l'any següent, assenyalant el vincle del patriarcat amb altres violències com la desigualtat social, la bretxa salarial de gènere, la discriminació, l'opressió contra persones trans i travestis... “Ni una menos” va ser de les primeres accions feministes que van prendre massivitat. També les Trobades Nacionals de Dones, que se celebren anualment durant tres dies. Entre 50.000 i 80.000 dones,

travestis, trans, lesbianes i bisexuals ocupem una ciutat per crear laboratoris d'activisme i creativitat que després ens permeten construir altres aliances necessàries. Des de la Campaña vam tenir la convicció de la necessitat de fer transversal el reclam de l'avortament lliure. No podia quedar a les fronteres del feminisme: calia fer una lluita social, política, cultural i també legislativa.

Quin és el següent pas de la Campaña?

Seguir impulsant i donant a conèixer les causals d'avortament legal que ja existeixen a l'Argentina: per violació o en cas de risc per a la vida i salut de l'embarassada. Ens prepararem per a les eleccions de l'any vinent. Volem assenyalat la responsabilitat del vot de senadors i senadores. Nosaltres classifiquem les morts per avortaments insegurs com a feminicidis d'estat. És una mort que es podria haver evitat. El Senat va votar deixar-ho tot com està: mantenir els avortaments clandestins. Vam patir una derrota legislativa important, que ha embravit els sectors antidrets, però no hi ha marxa enrere en aquesta consciència i sensibilitat social despenalitzadora i legalitzadora.

Poc després de la negativa al Senat, va haver-hi dues morts per avortaments insegurs a l'Argentina. Després de la revolada mediàtica, s'aconseguiran reduir?

Sí. S'ha parlat tant d'avortament a l'Argentina en tan pocs mesos que ara més dones es plantegen la possibilitat d'avortar. I en aquest cas, de fer-ho en condicions de seguretat, acompanyades. Nosaltres rebem trucades diferents de les d'abans.

Què noteu?

Ja no hi ha tanta necessitat de justificar-se. La veu és: “Jo he pres aquesta decisió, avortaré i sé que vosaltres em podeu ajudar”. Recordo una dona amb qui vaig parlar fa poc que explicava: “Jo ja tinc un fill de tres anys i a mi la maternitat em va commocionar la vida. Estic segura que no puc amb un altre”. Animar-se a dir això demostra un canvi.

Dins de la Campaña sou molt diverses i heterogènies. Com trobeu l'equilibri entre postures diferents dels feminismes i de l'activisme?

Vam ser intel·ligents a l'hora de pensar què és el que ens unia per sobre de tot, sense ocultar les diferències que

tenim. Per exemple, les SenR [Socorristas en Red] generem controvèrsia en relació amb la nostra decisió d'autogestionar-nos els avortaments, d'acompanyar aquesta autogestió i d'insistir que les nostres ambicions no s'esgoten en la fe estatal. Això és un punt de forta tensió. La nostra aspiració fonamental no són les lleis. La legislació és, en tot cas, un pla de possibilitats dins d'un Estat que és repressor, violent, retalla polítiques públiques...

Suposo que ho constateu especialment cap a col·lectius més vulnerabilitzats: dones empobrides, indígenes o racialitzades.

Quins són els estats als quals reclamem avortament lliure? Són capitalistes, racistes, colonialistes, patriarcal... Governen per determinats interessos. Per això, les Socorristas no concedim a l'Estat el dret que decideixi sobre nosaltres. Reclamem la legalitat de l'avortament perquè constatem que soles no podem: hi ha milers de casos que mai arribaran a SenR. Ahora, sabent que quan legislen és més el que deixen fora que el que fiquen dins, cal pensar com donar-hi resposta.

Per exemple?

Encara que haguéssim aconseguit la llei aprovada al Congrés, aquesta posa el límit de la interrupció voluntària de l'embaràs en la setmana catorze. I la quinzena? I la vintena? O sobre l'opció limitada del sistema de salut: intervenció en clínica. Però, i si volem avortar a casa, amb medicació, acompanyades d'amigues o d'activistes? Quin estat acompanyaria quinze hores una dona perquè pogués avortar des de casa seva emprant el fàrmac misoprostol? Les Socorristas sí. Això serà l'avortament lliure: tenir disponibles absolutament totes les opcions perquè qui avorti pugui decidir quina li va millor en aquest moment de la seva vida. El text que va aconseguir mitja sanció no ens convenia, però ens deixava conformes, ja que aconseguiria que moltíssimes més dones i persones amb capacitat de gestar tinguessin accés a l'avortament. Perquè els avortaments existeixen i estan entre nosaltres. Cal posar paraula a aquestes experiències.

I seguiran existint.

Exactament. En el mateix moment que el Senat negava l'avortament legal, hi havia dones avortant a l'Argentina. De fet, el 8 d'agost vam viatjar a Buenos Aires per estar als carrers durant la sessió, però també com a Socorristas. En un hotel, molt proper al Senat, vam fer

tres reunions informatives amb dones que necessitaven avortar. Just quan es debatia si nosaltres tindríem dret a decidir sobre els nostres cossos o no! En realitat el que s'estava discutint era si l'Estat reconeixeria, a través de la seva narrativa estatal, que tenim dret a l'avortament lliure. Ara com ara, és un dret que prenem per assalt cada vegada que ens practiquem un avortament.

La vostra estadística mostra que gran part de les dones acompanyades per SenR ja eren mares o són practicants religioses d'alguna fe.

Part del que hem fet és derrocar mites. Al començament de la recopilació de dades, nosaltres mateixes ens vam sorprendre davant els resultats i perfils diversos que trobàvem. Sobretot, volem contribuir a desmuntar el temor cap a l'avortament: pot fer-se de manera segura. Un altre mite és que les dones que avorten són majoritàriament adolescents. Les nostres estadístiques coincideixen amb dades mundials: la major part de les dones que avorten són majors de 20 anys. De fet, al nostre país, la taxa de naixements de joves mares és altíssima: no s'ha pogut abaixar aquest percentatge amb les polítiques públiques que hi ha hagut. No obstant això, crec que la nostra aportació fonamental va ser treure de l'armari els avortaments.

Com?

Convidant, cada vegada més, que les dones que acompanyem donin el seu testimoni. Portar l'experiència de les qui avorten, mostrar que és una decisió sempre complexa, on es debaten moltes coses. També que les famílies denunciïn públicament que han perdut algú per un avortament insegur, malgrat l'estigma. D'altra banda, a SenR som vora 220 activistes repartides pel país i la majoria són molt joves, entre 20 i 35 anys. Això parla també de quines són les possibilitats que va portar el socorrisme: un feminisme d'acció directa. De posar el cos, de l'"estic aquí, el problema és aquest, aquí i ara, resolguem-lo". Ens apodera. Penso, també, que ens humanitza. Trobem un munt d'històries que, si una mira la seva pròpia vida, pensa: "Això és impossible que passi". I, no obstant això, succeeix.

Com valoren l'impacte que ha tingut la Campanya a la resta de l'Amèrica Llatina, l'Amèrica Central i el Carib?

És impressionant. Eren aquestes companyes les qui més missatges de força i suport ens enviaven. Des de països on s'obren les discussions d'avortament o almenys la inclusió d'algunes causals, com el Brasil. A l'Equador es va armar la campanya nacional. A Xile, les tres causals que acaben d'aconseguir no els basten i seguiran la campanya nacional per l'avortament lliure. Les dues aturades del 8 de març que hem protagonitzat, també massives, per exemple, a l'Uruguai, demostren que el feminisme és el moviment més viu que hi ha al món en aquest temps. El patriarcat no caurà, el llençarem a terra.

I a l'altre costat del tauler, a més de l'Església catòlica i sectors socioeconòmics conservadors, qui conforma els grups antiavortament?

Fonamentalment, grups evangèlics. Extremadament peril·losos: són molt virulents en la seva manera de fer i, a més, no hi ha científicitat que els convenci. Tot és dogma. Ens han dit barbaritats com que ens financen organitzacions dels Estats Units, que venem els òrgans dels fetus, que mengem les placentes per estar eternament joves... És clar, mira'm la pell [riu]. Però no esperaven el que va passar.

No esperaven que el debat superés el Congrés i arribés al Senat?

No. D'altra banda, crec que entre l'Església catòlica i els evangèlics es van distribuir les tasques, encara que a la cambra baixa no van mostrar tota la seva ofensiva. El mocador blau i les seves mobilitzacions són gairebé posteriors a la gran fita prodrets del 13 i 14 de juny al Congrés. D'altra banda, els seus mètodes són molt ridículs: imiten tot el que fem [riu]. Nosaltres teníem el mocador verd des del 2005, en-

cara que no era massiu com ara, que ningú se'l vol treure del coll, motxilles... Està per tot arreu. Ells van inventar el mocador blau a últim moment.

Van tenir influència en el Senat?

Crec que van fer un lobby, evangèlics i catòlics, per convèncer aquest òrgan, el més retrògrad, conservador i obscur que hi ha a l'Argentina. També és un lloc on "et dono i em dones". Allà hi ha una política molt perversa.

És un mercat d'intercanvi?

Part del que creiem que va passar és que el govern nacional de Macri no tenia res per negociar. Estem en un moment també de moltes retallades econòmiques: la correguda del dòlar, l'angoixa que això genera... Està havent-hi unes retallades brutals i un desenteniment de l'Estat. Tornen èpoques que creiem que no tornarien. Hi ha preses de 60 universitats i facultats, va haver-hi mobilitzacions immenses a tot el país vinculades a la defensa de l'escola pública... Em sembla que el debat de l'avortament va col·laborar a generar més mobilització. I mai hem deixat de dir que no ens creiem res del govern de Macri.

Per aconseguir els drets sexuals i reproductius, té més pes la pressió popular que el govern de torn?

És clar. I moltes vegades té a veure amb accions de l'audàcia feminista. Perquè, a alguns països, ni tan sols es va aconseguir amb grans mobilitzacions. El que hi ha hagut

“ ”

Les nostres dades coincideixen amb les mundials: la major part de les dones que avorten són majors de 20 anys

Evangèlics i catòlics van fer lobby per convèncer el Senat, l'òrgan més retrògrad, conservador i obscur que hi ha a l'Argentina

aquí és una consciència que la maternitat ha de ser triada, que implica feina i que és per a tota la vida. Perquè quan parlem d'avortament, també parlem de maternitat. Te'n poso un exemple: un professor d'escola secundària va preguntar a les seves alumnes que portaven el mocador verd si estaven a favor de l'avortament. Quan van contestar que sí, ell els va dir: "No sabeu netejar-vos el cul i esteu a favor de l'avortament". I una jove li va respondre: "Per això mateix, tampoc li sabríem netejar a un fill". Aquesta resposta parla d'una capacitat per pensar que les accions de cura impliquen treball i dedicació. I ja ni tan sols dic postergar, perquè hi ha sectors que ens ho podem combinar [les cures i altres aspectes vitals], encara que sigui molt difícil -ho sé perquè ho visc en carn pròpia. També es tracta de mostrar aquesta realitat. Em sembla que la joventut està entenent que tenim dret a decidir sobre els nostres cossos.

La idea de recuperar cossos és també recuperar autonomies en altres espais?

Sí. Hi ha un desafiament enorme. Com continuem generant llaços intergeneracionals, antiracistes, anticolonialistes? Jo visc en una regió de la Patagònia argentina on la Confederació d'Organitzacions Maputxes baralla per les seves terres, en contra del fracking i de l'arraconament que els està fent l'Estat i les petrolieres. Vincular la lluita de la Campanya amb la dels territoris ha estat una feina d'anys, a partir d'entendre que el cos és el

nostre principal o primeríssim territori. Ara, la lluita per l'avortament ens va trobar juntes: a les dones maputxes, aturant-se amb el mocador verd, dient "nosaltres, de pobles originaris, també avortem" i a les feministes que ens trasladem a aquestes zones per escoltar i dialogar amb les companyes que estan sent reprimides. Hem de seguir apostant per processos així.

Parleu de cossos que poden quedar-se embarassats; és a dir, sense limitar-ho a dones cis, sinó que inclou la dimensió de cossos trans. Imagino que, en una campanya diversa amb alguns feminismes que no acullen aquesta línia de pensament, també ha de ser desafiant posar-ho sobre la taula sense que sembli que es pretén llevar les dones del centre de la lluita, sinó incloure l'àmplia gamma d'experiències i cossos. Tenim a favor, per poder pensar en les corporalitats trans amb la capacitat de gestar, que l'Argentina compta amb el protocol d'atenció integral per a la salut de persones amb dret a la interrupció legal de l'embaràs. És a dir, les causals d'avortament vigents incloses al Codi penal ja donaven cobertura legal als cossos trans. Dit això, és un tema que genera tensions pel mateix que tu anticipaves: com no li traïem al tema de l'avortament la centralitat dels cossos que avorten, que són les dones? Com no invisibilitzem, de nou, les dones en el sistema heteropatriarcal, colonialista, racista? I, en particular, com no invisibilitzem les dones heterosexuals? Sé que això és polèmic, però tenim

“ ”

Si hi ha alguna cosa que mai ens perdonarà el patriarcat és que puguem decidir quan una vida serà i quan no

Estic convençuda que si hi ha accions legals contra nosaltres, ens defensaran moltíssims sectors

poca capacitat per parlar del gaudi sexual de les dones heterosexuals quan som crítiques amb un sistema com és l'heteronormativitat. De vegades les pensem sempre com a víctimes. Això comporta greus problemes perquè els nega també la seva capacitat de gaudi i el seu poder. Crec que si hi ha alguna cosa que mai ens perdonarà el patriarcat és que puguem decidir quan una vida serà i quan no. Perquè d'això es tracta avortar, de decidir: aquesta vida sí, aquesta vida no. És a dir, no ho farien solament els exèrcits del món modern o les noves formes de guerra que hi ha en l'actualitat.

O sigui, el sistema capitalista patriarcal i colonial?

Aquests entramats del sistema no serien els únics que decideixen qui viu i qui no. També les dones tenen aquesta capacitat. Sé que és fort el que dic, però és part del nostre poder. Encara que moltes ho porten a terme en condicions d'extrema vulnerabilitat i moltes moren. Desitgem construir un món on la decisió de *maternar* i la d'avortar estiguin en el mateix nivell de jerarquització. Així com una dona és felicitada quan diu que està embarassada i decideix continuar l'embaràs per ser mare, volem que la dona que diu "estic embarassada i avortaré" també sigui felicitada per aquesta decisió. Posar aquests dos esdeveniments en el mateix lloc. El dia que aconseguim això, hauré donat un fort cop al patriarcat.

Vosaltres parleu de lluitar i treballar des d'una ètica de la cura. Com us cuideu, a vosaltres mateixes, a les companyes i a les persones que acompanyeu? També tenint en compte que, a partir de l'impacte mediàtic de la vostra lluita, us exposeu a més violències.

Les Socorristas no hem estat, encara, receptores de violències físiques. Esperem que no passi. Però sí que rebem moltes amenaces. També assumim que estem construint un feminisme arriscat. Estic convençuda que si hi ha accions legals contra nosaltres, ens defensaran moltíssims sectors, incloses dones a les quals hem acompanyat. Així, com més n'acompanyem, millor. Perquè si n'acompanyem 5.000, potser aconseguim que 500 ens defensin. Ara, si n'acompanyem 50, és més difícil, no? Tinc molta confiança i crec que hi ha una convicció molt estesa que nosaltres salvem vides. Aquesta és fortaleza més gran per defensar-nos. Les aliances ens sostenen. Crec, com diu la pedagoga negra bell hooks [nom de ploma de la feminista Gloria Jean Watkins, qui va decidir escriure'l sempre en minúscules], que el feminisme és per a tothom, perquè ens salva la vida. De debò que ens salva la vida. ●

a doble espai

Dones invisibles, repressió continuada

En la lluita política i la repressió, les dones som invisibles i víctimes per partida doble, amb components de discriminació, misogínia i abús sexual que resten ocults

Carme Porta Abad

Mare, feminista, independentista i periodista

“**H**ome, ets capaç d'ésser just? És una dona qui et fa la pregunta, no li trauràs almenys aquest dret. Digues, qui t'ha donat l'imperi sobirà d'oprimir el meu sexe?”. Són paraules d'Olympe de Gouges a la Declaració dels Drets de la Dona i de la Ciutadana. Ja en la revolució liberal francesa es va plantejar que en els principis republicans la igualtat havia d'anar més enllà i reconèixer les dones en tant que ciutadanes. A de Gouges li va costar el pas per la guillotina.

En la lluita política i en la repressió, les dones hem estat invisibles i doblement victimitzades. Fent un recorregut pels lideratges però també per testimonis de detencions, tortures i empresonaments, es veu clarament la diferència de tracte. Tot i que la repressió per

homes i dones és sempre danyosa, en el cas de les dones té components de discriminació, misogínia i abús sexual que resten ocults.

En la repressió patida el darrer any per l'independentisme català podem trobar exemples ben eloqüents. Recentment, l'exconsellera Meritxell Borràs va declarar a Vilaweb: “Els homes i les dones hem actuat d'una manera diferent. La Dolors i jo vam fer un text conjunt que es va llegir a la manifestació de Marina i els homes van fer cadascú el seu. No té més, però és així. I quan la Dolors i jo sortim de la presó, la imatge que es veu és la de dues amigues que s'abracen. La nostra complicitat es veu, es nota. En canvi, els homes van sortir d'una manera més institucional, més mudats, més de consellers. Va ser diferent...”.

Borràs assenyala aquesta diferència i la rebla amb la necessitat de visibilitat: “És allò del sostre de vidre, que ho hem llegit, ho hem estudiat i en som conscients. Però, de sobte, quan passa, és tan dolorós. [...] La Dolors, que és més militant que jo, em fa adonar que es parla menys de nosaltres. I és que, majoritàriament, i segurament sense mala intenció i sense adonar-se'n, sempre es parlava dels consellers, d'Estremera i de Soto del Real. La Dolors i jo era com si no hi fóssim. Les meves germanes em deien que es pensaven que no parlaven de nosaltres perquè no érem conselleres destacades del govern, però ara que hi ha la presidenta del Parlament, la Carme Forcadell, passa igual”.

La Meritxell Borràs ho diu clar; però, a més, amb un repàs a l'hemeroteca, ho podem trobar demostrat ràpidament. En un procés repressiu i judicial contra les institucions del país, les conselleres, dones dirigents i la dona que va exercir el segon càrrec institucional més important del país no sembla que hi siguin o, en tot cas, estan en una destacada segona fila.

Les condicions de presó i detenció també són diferents i, sovint, pitjors. Estem parlant de la situació de les presons de dones però també de les vexacions que pateixen les dones que són represaliades. Tot seguit vull deixar constància d'alguns exemples il·lustratius.

L'economista basca Sandra Barrenetxea era dirigent d'Ekin quan va ser detinguda el setembre del 2010 per la Guàrdia Civil. “Em van baixar els pantalons, es reien de mi, m'insultaven, em deien puta, [...] em van colpejar,

Carme Forcadell, empresonada per permetre un debat parlamentari, resta al marge de la primera línia mediàtica, institucional i política

em van posar la bossa, em van despullar i em van tocar, em van insultar, i els cops van ser constants. [...] Un d'ells em va posar a sobre d'una taula durant un interrogatori i em va dir, d'aquí no surts, i si no col·labores, et violaré”. Els que la van torturar, vexar i violar van ser absolts per l'Audiència de Biscaia.

Rosa García militava en una organització estudiantil universitària durant el franquisme. Va ser detinguda l'agost del 1975 i traslladada a la Dirección General de Seguridad, on va ser torturada pel condecorat *Billy el niño*. “Allà em va rebre *Billy el Niño* a bufetades, cops de puny, cops... Violar, matar. Era una amenaça bastant comuna per a les dones”.

Maria Rodríguez es va unir al maqui a Extremadura amb la seva germana Paula. Durant el 1947 el setge policial va portar a la desfeta del seu grup. Paula estava embarassada mentre fugia, va parir el seu segon fill en una cova i el van haver de donar en adopció, com tots els que naixien a la serra d'Altamira. Tots els fills i filles de les dones del maqui (la mateixa Paula ja havia tingut una altra criatura i altres guerrilleres del grup, la Daniela, la Jopa, la Golondrina, també van haver de donar les criatures). Quan va ser delatada

i detinguda, els guàrdies civils se'n reien, li deien que era “la puta de la muntanya”.

La biografia d'Ulrike Meinhof, escrita per Jutta Dittfurth, diu sobre la seva arribada a la presó: “Naturalment, Ulrike Meinhof no es volia despullar. Així que li van lligar l'altra mà a la pota del llit i li despullaren amb violència el tors i l'abdomen. El metge, que no va rebutjar les mesures ni exigí cap resolució judicial, consignà una cicatriu des del melic fins al pubis”.

Aquests són alguns testimonis, però podem trobar-ne molts més força aterridors. Per exemple, a les republicanes, represaliades pel franquisme, se les rapava, se les purgava amb oli de ricí (cosa que els provocava còlics), se les violava, els robaven per després afusellar-les i els seus fills, si en tenien, eren entregats a famílies adeptes al règim. Beatriz Etxebarria, militant d'ETA, explica de la seva detenció: “Estant nua, em tiren aigua freda per sobre. Em tornen a posar la bossa fins a tres vegades seguides. M'amenacen amb fer-me la banyera. Estant nua, em posen de quatre grapes damunt d'una espècie de tamboret. Em donen vaselina a l'anus i a la vagina i em fiquen una mica un objecte”. La violència sexual és una constant en la repressió contra les dones i moltes no han denunciat per la doble vergonya que suposa.

La violència exercida contra les dones en conflictes armats a Ruanda, a Bòsnia, a Colòmbia, a Turquia, a Síria, al Kurdistan... Se'n poden trobar milers de casos, milers de testimonis. També, un cop han pogut fugir de la guerra, als camps de refugiats són agredides per veïns, per traficants, per cascos blaus. Les dones com a botí de guerra.

I en la vida quotidiana, el sostre de plom, que ens aixafa i invisibilitza. La presó de dones de les Corts és un exemple impressionant. Una presó activa entre el 1939 i el 1955 que va dedicar les preses a la producció tèxtil (mà d'obra gratuïta que va enriquir alguns) i que va patir durant molts anys el silenci institucional. Soledad Real, una dona que hi ingressà amb 24 anys per ser militant de les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya (PSUC), explica en el seu testimoni les condicions de vida de la presó, i destaca: “Les que pitjor s'ho passaven eren les mares. Les mares que tenien nens, fossin de delictes comú o polítics, anaven a les presons amb els nens. Llavors, les mares tenien aquesta doble lluita d'haver de sobreviure amb el fill, que era donar-li el millor del ranxo i el rosegó de pa, o vendre-ho per comprar sabó i rentar la robeta”.

En l'abans, el durant i el després les dones patim unes pitjors condicions, i sobretot una invisibilització social

que no reconeix la repressió i el patiment extraordinari. Els diferents exemples que us cito són de diferents etapes, contextos i territoris, però la sobrecàrrega de patiment es fa evident.

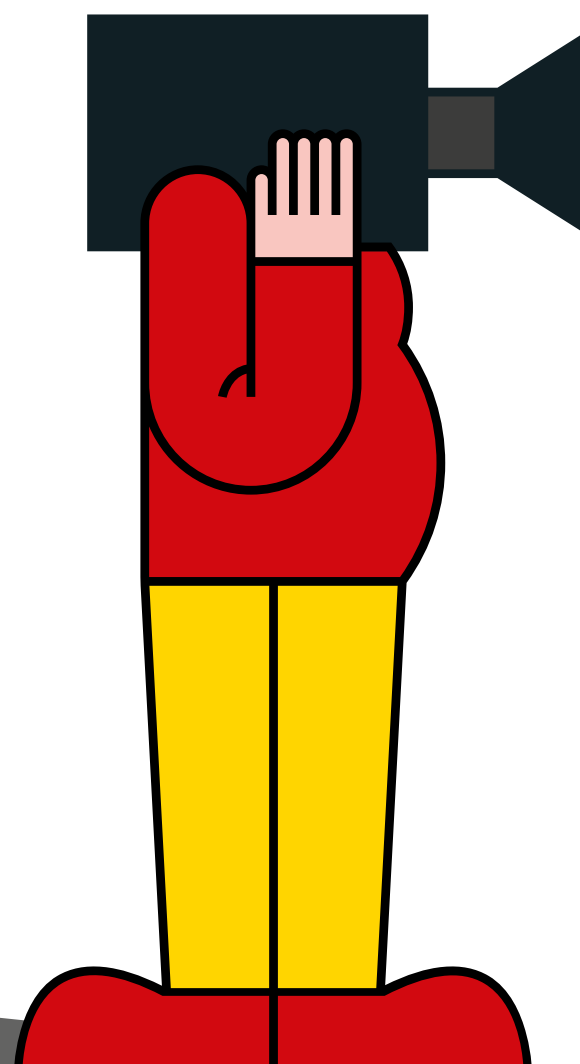
En la situació actual a Catalunya, aquesta invisibilitat, com explicava al començament, també és evident. Líders polítics que han gestionat, amb altres companys, les convocatòries, lleis i declaracions queden en segon terme. Marta Rovira i Anna Gabriel, des de posicions diferents, han estat durant mesos invisibles als mitjans, als processos, a la societat. En el cas de conselleres com Dolors Bassa, actualment empresonada; Meritxell Serret i Clara Ponsatí, a l'exili, i Meritxell Borràs -imputada al judici-, també ha estat evident i elles mateixes se n'han fet ressò. L'expresidenta del Parlament, Carme Forcadell, empresonada pel simple fet de permetre un debat parlamentari, també resta al marge de la primera línia mediàtica, institucional i política.

Entre 1974 i 2018 hi ha hagut 144 dones represaliades per diferents raons, en coneixem ben poques i entre els noms coneguts poques són al centre de les mirades. Anna Simó, Ramona Barrufet, Montse Venturós... Per dir alguns noms coneguts i que de manera evident estan en segona o tercera fila dels milers d'informacions diàries que ens arriben per totes les vies. Els partits i les organitzacions n'estan destacant només alguns? Pel fet de ser dones hi ha aquesta doble vara de mesurar? Quina és la resposta a aquesta segregació en el tractament informatiu? No es tracta de reclamar quotes ni de victimitzar-se, però és evident que s'ha apartat moltes dones de direccions estratègiques pel fet de ser-ho, mentre que alguns “militants de pedra picada” es mantenen malgrat moltes crítiques.

Els partits i les organitzacions estan destacant només alguns noms? Pel fet de ser dones hi ha aquesta doble vara de mesurar?

Personalment tinc la sensació que ara, que hi ha una certa confusió estratègica, és just el moment en què les dones estan desapareixent i en què alguns aprofiten per a fer-se en espais de “poder”. Però també és just en aquest moment en què l'autoorganització -com per exemple els sopars d'escalf a la Dolors Bassa a la presó de Puig de les Basses- i l'organització transversal -com poden ser els CDR- creixen i es vigoritzen. Un moment en què les organitzacions de base prenen el protagonisme, i on les dones som presents, davant d'un embolic social i polític, que potser no ho és tant però en tot cas s'ha de saber explicar i transmetre.

Tot el que hem avançat en els darrers anys no hauria estat possible sense noms de dones que han donat molt: Carme Forcadell, Muriel Casals, Dolors Bassa, Clara Ponsatí, Meritxell Serret, Meritxell Borràs, Anna Gabriel, Marta Rovira, Eva Serra, Anna Simó, Irene Rigau, Ramona Barrufet, Mireia Boya, Tamara Carrasco... I un munt de noms que esdevenen en segon, tercer terme, gairebé invisibles, invisibilitzats però patint les conseqüències i, sovint, de forma més greu. Com impulsen les Dones per la República: cap dona en l'oblit! ●

/ WHAT THE STUDIO

pàgina oberta

La Model, una qüestió de ciutat

Maria-Cruz Santos

Vicepresidenta de SOS Monuments

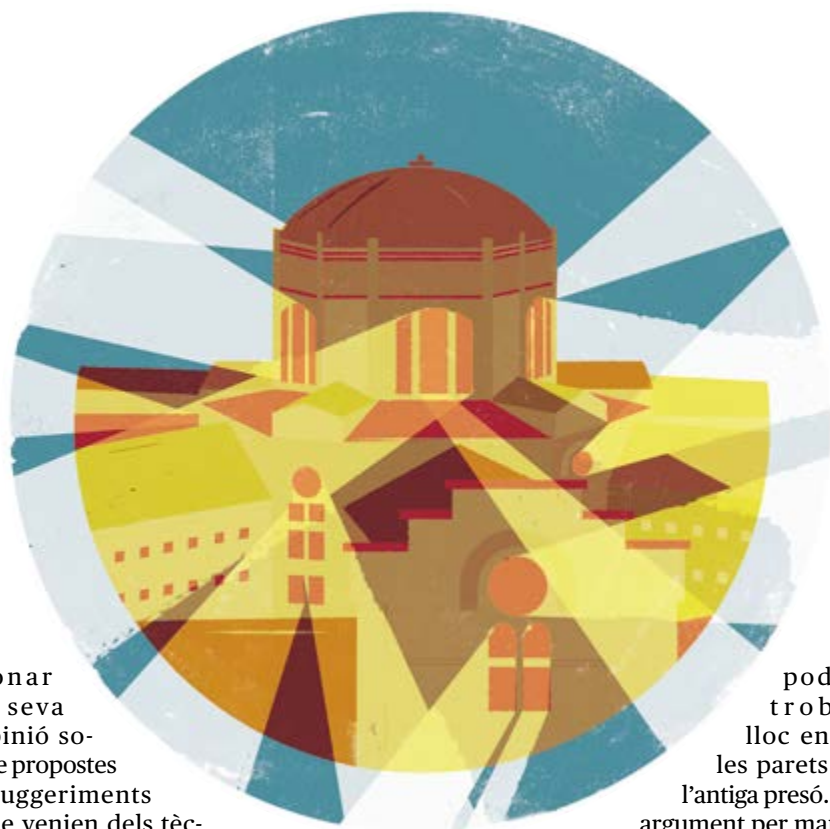
Des de gener d'aquest any, l'antiga presó Model del carrer d'Entença ha passat a ser propietat de la ciutat. Era una vella reivindicació que ve de la Transició i més enllà. Moltes vegades s'havia promès que es tancaria i altres tantes la promesa va quedar incompleta. De fet, ja el 1972, es pensava a tancar-la. Així consta en la resposta que dona el Ministeri de Justícia de l'època a un prec (el moment històric no anava de reclamacions ni demandes) del procurador José Antonio Samaranch. El ministeri contestava que ja s'havia parlat amb l'Ajuntament de Barcelona, el qual ja havia ofert terrenys per a la instal·lació d'un centre penitenciari modern per a homes lluny del nucli urbà. La dificultat eren els diners. En això no s'ha canviat gaire. Finalment, l'abril de l'any passat, 45 anys després, el Parlament va autoritzar el tancament del centre. Entremig queden no menys de sis anuncis o propostes de tancament i trasllat que, d'una manera o una altra, van quedar en el no-res.

El gener de 2018 ja feia més de dos anys que s'havia constituït la Plataforma per La Model, que aglutina moltes i diverses associacions i entitats ciutadanes amb interessos particulars i tots legítims. L'Esquerra de l'Eixample és un barri molt dens demogràficament i on moltes necessitats no es poden satisfer per manca d'espai. Totes aquelles entitats han estat representades en l'anomenat *grup impulsor*, que va estar organitzat per l'Ajuntament, en el qual s'han recollit les demandes del veïnat majoritàriament i on ha estat convidat a

donar la seva opinió sobre propostes i suggeriments que venien dels tècnics del consistori.

Arribats al mes de maig, l'Ajuntament va presentar el que sembla que són tres possibles solucions per l'espai que ha quedat alliberat. En totes tres dona la impressió que el principal criteri que s'ha tingut en compte ha estat la quantitat d'espai destinada a espai verd. En totes tres el conjunt d'edificis queda mutilat, i molt especialment els braços del panòptic de l'antic centre penitenciari. Tres propostes de les quals en desconeixem l'autoria.

SOS Monuments, entitat cívica per la conservació del patrimoni, ha estat present en les reivindicacions veïnals pràcticament des de la seva fundació ara fa 21 anys, i ha rebut aquestes propostes amb estupefacció per la mutilació del conjunt que suposen. Totes tres rebaixen el seu significat i fan inintel·ligible aquest espai. La funció vigilant del panòptic, que mantenia el pres aïllat i contínuament exposat a la mirada del guarda i sense possibilitat d'intimitat, en aquests projec-

/ POL GUILLEN

tes no s'entén. És cert que a la presó preventiva de la Model molt aviat es va perdre el factor de l'aïllament i que hi va haver èpoques en què la sobrepoblació de reclusos i la promiscuïtat deixaren en l'oblit les intencions del seu impulsor Pere Armengol i Cornet. I, tot i així, també és significatiu mantenir el conjunt per entendre la massificació.

Pensem que la sortida que es vol donar a aquest espai ha estat abordada atenent només a la demanda d'espai verd, quelcom que ha estat en el tarannà dels ajuntaments successius que hi ha hagut a la ciutat no sabem ben bé des de quan. En el procés consultiu d'aquests últims mesos, el veïnat ha expressat la seva demanda d'espais oberts, però amb més fermesa ha reivindicat la instal·lació en aquest espai de nombrosos equipaments necessaris i que

poden trobar lloc entre les parets de l'antiga presó. Un argument per mantenir els equipaments construïts és el cost ecològic que representa tirar a terra uns edificis i de seguida construir-hi uns altres. I més quan les galeries, el panòptic i la majoria de construccions no tenen cap problema estructural.

D'altra banda hi ha prou exemples a l'Estat espanyol, Europa i el món de presons reconvertides fins i tot en habitatges, sense canviar la seva disposició bàsica i on el conjunt i el seu aspecte té ara una aparença amable, lluny de la imatge repressora d'una institució l'essència de la qual és precisament castigar i reprimir, disciplinar.

La Model és un assumpte de ciutat. Barcelona no es pot permetre perdre un símbol com aquest de la seva història i de la història de Catalunya. Ho pensem perquè la Model és un edifici singular en la seva concepció, exemple de la filosofia i el pensament penitenciari del moment en què va ser construït. No és l'únic centre carcerari amb panòptic de Catalunya però sí que és l'únic amb forma d'es-

trella, els braços de la qual asseguraven la llum i la ventilació de totes les cel·les. És ben cert que el panòptic està protegit i, per tant, està assegurada la seva conservació. En canvi, els braços no tenen cap protecció, d'aquí que -com es pot veure en les propostes de l'Ajuntament- puguin ser tallats i fins i tot suprimits. En retallar-los o suprimir-los, però, perdem la simetria que ordena i dona sentit al conjunt. Totes tres propostes són desequilibrades i semblen guiades per una malentesa modernitat poc aplicable quan el que es vol és restaurar i conservar. La conservació és perfectament factible perquè sabem que l'estat de la construcció és més que correcte, segons els informes dels mateixos tècnics de l'Ajuntament.

Hi ha veus que desitjarien la desaparició d'un edifici on els seus ocupants han patit. Entenem aquesta postura, és quelcom molt natural. El que passa és que aquesta presó ha estat història viva de tot un segle. Serà difícil explicar què hi passava i com era el lloc on passava si desapareix. Dins de la presó hi ha un altre patrimoni, patrimoni artístic: la capella Gitana, pintada per l'artista Hèlios Gómez i que era la capella dels condemnats a mort. També està protegida, tampoc serà derruïda, el que perdrà serà una part del seu significat si l'espai és severament modificat.

Conservar els braços no té per què obligar a perdre equipaments del barri, ni tan sols espai verd, perquè mantenir el panòptic amb les galeries només és renunciar a menys d'un 10% d'espai verd i, a canvi, no perdrem la memòria. ●

“

Aquesta presó ha estat història viva de tot un segle i serà difícil explicar què hi passava si desapareix

Utopies sobre rodes

Un equip s'avança cada dia i indica el camí amb les icòniques fletxes, símbol del *biketour*
/ GUILLEM MARTÍ

L'Ecotopia Biketour és una ruta en bicicleta que recorre des de 1990 diversos països d'Europa durant l'estiu, fent etapa en lluites mediambientals o projectes comunitaris alternatius

Guillem Martí | @La_Directa

L'any 1990 un grup de participants de la ja extinta Ecotopia (1989-2008) -una congregació internacional a cavall entre festival d'estiu, camp de treball politicoecologista per a moviments socials i comuna hippy- va decidir organitzar-se i posar fi, definitivament, a la incongruència que suposava viatjar grans distàncies en cotxe o avió per assistir a una trobada ecologista. Mans a l'obra i la segona edició d'Ecotopia ja comptava amb una rua ciclista com a opció per arribar al festival. Un itinerari de 3.300 quilòmetres que travessava vuit països, de Noruega a Hongria, on es van arribar a aplegar fins a 125 ciclistes en el seu tram més extens i, fins i tot, un *food track* del col·lectiu holandès Rampenplan de cuina ambulat, que va proporcionar tres àpats diaris durant els dos mesos i mig de viatge.

Mentre durava l'itinerari, van apostar per aplicar els mateixos costums i formes de convivència que a Ecotopia. Aquesta vegada, però, sobre rodes. Característica que convertia la ruta, més enllà d'en l'ex-

clusa per allargar l'experiència estival, en una eina d'activisme, d'acció directa, de captació i de propagació del missatge ecologista. Així naixia Ecotopia Biketour.

Vint-i-vuit anys després, i tot i que cap d'aquelles pioneres a pedal continua involucrada en el projecte i fins i tot ha desaparegut el festival original, Ecotopia Biketour segueix reunint-se cada estiu i recorrent Europa a lloms de les seves bicicletes.

La voluntat i el pedal

Ecotopia Biketour és un projecte activista de comunitat itinerant i temporal. Les raons per a participar-hi són tantes o més com ciclistes hi pedalen, però es podrien resumir en l'objectiu final d'anar teixint xarxa per a la transformació ecològica de la societat cap a una major sostenibilitat.

"Viatgem de projecte en projecte, provant d'aprendre dels llocs que visitem, aprenent les unes de les altres dins del grup, connectant persones amb projectes i connectant-nos entre nosaltres", explica Michal Zenuch, ciclista veterà »

» amb ja quatre rutes sobre les espatlles. Sovint fan escala de tres o quatre dies en un projecte afí, ja sigui una comunitat, una iniciativa ecologista o un moviment social d'algun tipus, on ofereixen una ajuda en forma de participació a canvi de l'estança i la possibilitat d'aprenentatge. Com a exemple recent, les participants d'Ecotopia Biketour 2017 van poder ser testimonis i cooperants dels fets de l'1 d'octubre, aplegant-se a Valls (última etapa) el dia de la celebració del referèndum per la independència. "Penso que molta gent que no coneix aquesta vida en comunitat, en venir aquí i veure-ho per primera vegada, descobreix que diferents maneres de viure són possibles. I això és molt revelador i et mou a implicar-te", comenta Tika Maaløe, una altra participant.

El *biketour* té una durada aproximada de tres mesos del període estival, des de les acaballes de juny fins a mitjans o finals de setembre. Amb incorporacions i baixes de ciclistes cada setmana, el grup acostuma a estar format per un gruix d'entre 20 i 30 ecotopianes -com solen autoanomenar-se-, 50 en els moments de màxima concurrència, amb una edat mitjana (que no exclusiva) d'entre 25 i 30 anys. El projecte és obert a tothom, amb la possibilitat d'afegir-s'hi des de qualsevol data i durant el temps que s'estimi convenient.

Tika explica que "el dia en bici no és dur, qualsevol persona ho pot fer; es recorren entre 25 i 50 quilòmetres diaris", depenent de les facilitats del terreny i d'altres variables, amb un límit màxim de 70 quilòmetres, tot i que no és habitual. En general, "el desplaçament diari no ocupa més de mitja jornada de viatge i provem de no pedalar més de tres dies seguits, intercalant, com a mínim, un dia de descans entremig".

Cal afegir que l'organització del *biketour* és autònoma, voluntària i sense ànim de lucre, i la comissió es forma espontàniament amb membres de la ruta anterior interessades a repetir. La participació, al seu torn, també és gratuïta, manllevant el fet que la comunitat necessita diners per obtenir materials i menjar, per la qual cosa recomanen una donació diària d'entre 2 i 5 euros (depenent del cost de la vida dels països visitats).

Reclamar les terres i el fenomen *critical mass*

L'Ecotopia Biketour 2018 porta per lema *Reclama les terres*. Cada any, la temàtica principal del *biketour* varia. La d'enguany, que està recurrent tota la costa cantàbrica d'est a oest, resseguint el Camí de Santiago del Nord per després girar en direcció sud fins a travessar la frontera amb Portugal, ha gravitat entorn la sobirania alimentària, la producció ecològica d'aliments i la relació sociopolítica i econòmica amb la terra.

Com a part de la temàtica d'aquesta ruta, les ecotopianes han pogut conèixer, conivir i col·laborar amb una gran

diversitat de granges ecològiques, ecoviles, comunitats suburbanes neorurals i, fins i tot, amb un projecte per aturar la construcció d'una mina d'or a cel obert a Salave (Astúries) o en un altre de reforestació a Benfeita -una zona de Portugal arrasada per un incendi l'any passat.

Una de les visites puntals d'enguany ha estat la vall d'Arce-Artzibar, zona amigcamí entre Pamplona i Roncesvalles, on van fer parada a mitjans de juliol. Allà, el *biketour* es va aturar a Urniza i a Lacabe, dues de les múltiples ecoviles

okupades de la zona, que van acollir les ecotopianes a canvi d'ajuda voluntària en les tasques del poble i el treball als horts. Sens dubte, el poble okupat més conegut i lluny de la zona és Lacabe. Dècades enrere, les veïnes originals van

ser empeses a abandonar els camps dels quals havien subsistit durant generacions a la recerca de l'esperada millor qualitat de vida que els prometia la industrialització de les grans ciutats. Els camps foren coberts, seguint els plans franquistes de regeneració econòmica, amb monocultius de pi i d'eucaliptus destinats a l'explotació forestal. Lacabe, com molts altres pobles de la zona, caigué en l'oblit fins que no fou descobert per un pastor de cabres 30 anys més tard, quan fins i tot ja no sortia ni als mapes.

En aquelles ruïnes inhòspites i aïllades enmig de les muntanyes boscoses del nord de Navarra s'hi va instal·lar, l'any 1980, un grup de famílies que buscaven un estil de vida més en equilibri amb la

natura i autònom respecte al capitalisme. Any rere any, a través de molt esforç i perseverança, van anar transformant aquest lloc fins a convertir-lo en una con-

fortable i sorprenentment endreçada vila amb totes les comoditats imaginables. Actualment hi viuen 40 persones, produeixen ecològicament tot el menjar del qual s'alimenten, crien vaques i porcs, tenen aigua corrent, instal·lacions de panells solars, una escola i, fins i tot, una sauna. Un dels projectes més importants iniciats a Lacabe és la construcció

d'un forn de pa professional, que compta amb certificat legal, i amb el qual manufacturen pa ecològic i altres derivats que venen als pobles veïns per obtenir els diners extra necessaris per a queviures o materials que no poden obtenir de ma-

La participació és gratuïta, però la comunitat necessita diners per materials i menjar, i proposen una donació diària d'entre 2 i 5 euros

El Biketour 2018 es va aturar a Urniza i Lacabe, dues de les ecoviles okupades a mig camí entre Pamplona i Roncesvalles

Imatge de la primera edició de l'Ecotopia Biketour l'any 1990

nera autosuficient. Amb el pas del temps, Lacabe ha esdevingut un referent dins la Xarxa Ibèrica d'Ecoviles gràcies al seu alt nivell d'organització i pels cursos de facilitació que organitzen.

Una altra de les parades destacades del *biketour* d'enguany ha estat Errekaleor, un barri okupat i autogestionat de Vitòria. Es tracta d'una urbanització de setze blocs d'apartaments pràcticament clònics, de tres i quatre pisos i de parets encalades, construïda a la dècada dels 50 als afores de la capital alabesa per encabir-hi 1.200 membres de les plantilles de Mercedes i Michelin que emigraven dels camps en plena expansió industrial. El desembre de l'any 2000, l'Ajuntament de Vitòria aprovà un pla d'expansió urbanística -denun-

ciat com a especulatiu per l'oposició i les entitats veïnals- i, com a conseqüència, durant la dècada següent, va reubicar les famílies que encara quedaven a Errekaleor a altres barris de la ciutat. Amb el suport de les últimes veïnes resistents, organitzades des de 2006, l'any 2013 una desena d'estudiants del campus de la Universitat del País Basc (UPV/EHU) de Vitòria okuparen els habitatges buits, començant així l'experiència d'autogestió i de denúncia contraespeculativa Errekaleor Bizirik.

Malgrat no tenir una economia comunal, com a Lacabe, la cura del barri sí que és comunitària, sobretot a falta de serveis públics. Organitzen esdeveniments populars, campanyes per afrontar la represi-

Una altra de les parades destacades de la ruta d'enguany ha estat Errekaleor, un barri okupat i autogestionat de Vitòria

col·lectivament, com un bar popular, un centre social, una zona d'acampada per a visitants, un *bikekitchen* -que van poder visitar les ecotopianes- i un hort urbà, on també van aportar el seu granet de sorra les membres del *biketour*.

Des que van sortir el passat 28 de juny de Pamplona, han fet escala també en grans ciutats. Vitòria, Bilbao, Gijón, Ourense, Vigo i Porto han estat testimoni dels *critical mass*, l'eina d'acció directa utilitzada pel món de l'activisme ciclista ecologista per reclamar, en to festiu, més espai per a les bicicletes a les ciutats: entorpint el trànsit i protestant contra els efectes dels vehicles de motor, com són el soroll, la contaminació, els embussos o els accidents. Traduït de l'anglès com a massa crítica, aquest és un concepte relacionat amb les teories socials que diuen que una revolució social és factible quan s'assoleix una certa quantitat (una massa crítica) d'adhesió popular. El dissenyador de bicicletes George Bliss encunyà el terme en observar com a la Xina, davant d'una cruïlla sense semàfor, les ciclistes s'acumulaven fins que arribaven a un nombre suficient que els permetia creuar sense risc. El terme es popularitzà a través del documental *Return of the Scorcher* (1992), del director i ciclista Ted White, i el fenomen s'estengué, primer a la ciutat de San Francisco, i posteriorment a moltes ciutats del món, inclosa Barcelona. A Santiago de Xile, una de les majors convocatòries, acostuma a reunir entre 7.000 i 10.000 ciclistes cada primer dimarts de mes.

Organitzen assíduament assemblees emocionals i cercles no-mixtes amb perspectiva de gènere i d'identitat sexual

Coherència ecologista i anarcofeminista

Les ecotopianes fomenten l'ecologisme radical en tants aspectes com poden. Viatgen en bicicleta per causar el menor impacte ambiental i promouen activament el seu estil de vida fent presentacions allà on van, distribuint pamflets, realitzant entrevistes en mitjans de comunicació locals i a través del seu blog. Intenten, sempre que poden, inspirar la gent que es troben en el seu camí.

Duen una dieta estrictament vegana en els àpats comunitaris (deixant llibertat total en els àpats individuals) i intenten sobreviure depenent el mínim dels diners. Es recicla la major part del menjar aprofitant l'excedent que els supermercats llencen cada dia -fan el famós *dumpster diving* (que literalment es tradueix com a *busseig de contenidor*)- i tot el que compren ho fan, en la mesura del possible, en comerços ecològics o de petites productores locals. "El tema del menjar acostuma a ser causa de debats molt interessants", explica Joao Cosio, un altre dels ciclistes. "Aquest any, es va començar amb la idea d'intentar fer el màxim *dumpster diving* possible, però ara estem canviant cap a fomentar les productores locals".

Potser la característica més destacable d'Ecotopia Biketour és la convivència durant els mesos compartits. Posen èmfasi molt especial, conscient i constant en la cura de totes les membres de la comunitat i en generar un ambient lliure de discriminacions. En aquest punt és on es veuen més clarament les línies vermelles, i, tot i que al Biketour tothom és benvingut, deixen clar que no és un espai obert a persones que mostrin un comportament opressiu persistent. Per facilitar la inclusió de tothom o acompanyar en processos de transformació d'actituds opressives, organitzen assíduament assemblees emocionals i diversos cercles no-mixtes amb perspectiva de gènere i d'identitat sexual. "L'any passat, vam tenir una persona amb un comportament danyí per al grup, que persistia amb les seves actituds tot i intentar de tot", recorda Juliette Amiel. "Ens va costar molt, però finalment el col·lectiu va decidir fer-lo fora. N'hem après. Ara tenim protocols".

Totes les tasques i comissions són rotatives, voluntàries i no quantificades. Cada membre s'apunta a la tasca que vol dins del *rota*, un tros de cartró que esdevé l'element fonamental de la seva organització. Les tasques es realitzen durant un període curt de temps, generalment un dia. La idea és que cadascú se senti còmode aportant el que cregui necessari, fet que s'agraeix enmig d'una rutina on es practica esport diàriament i on el confort és escàs. I, al seu torn, evita que ningú esdevingui una figura d'autoritat o necessària en cap de les tasques. "Encara que costi de creure", diu Bru Trabal, membre de la comissió organitzadora d'enguany, "és fantàstic perquè el sopar sempre s'acaba preparant".

Cada any, Ecotopia Biketour incorpora al *red booklet* la guia de conceptes generals que manté cohesionada l'essència del projecte a través de les edicions, les noves eines que han descobert, reunit i incorporat cada any. "Aquestes guies diuen què és el *biketour* o com hauria de ser", afirma Thilo Krause, una altra membre de la comissió organitzadora. "Són coses que no cal que es discuteixin cada any altra vegada. Així, no ens hem d'organitzar cada any completament des de zero".

Tots aquests esforços es palpen en un ambient sa, distès i alegre, on la solidaritat i la companyonia imperen en tot moment, on és fàcil sentir-se còmoda i acollida. Condicions que, alhora, fan més fàcil la vida austera i les circumstàncies dures que a vegades cal afrontar en dependre tan sols de la bicicleta i la tenda. "Ecotopia no canviarà el món", conclou Joao Cosio, "però si la gent experimenta més amor, més acceptació, poder ser elles mateixes i veure que existeixen formes diferents de viure i d'organitzar-se, que el sistema no és una llei de la natura, ja estarem incidint d'alguna manera". ●

La terminal tunisiana dels **passadors** de migrants

De l'arxipèlag de Kerkennah salpen fins al 40% de les pasteres que viatgen de Tunísia a Europa a través del mar Mediterrani

Ricard González | @La_Directa
Kerkennah

A la sortida del vestíbul de l'estació del ferri de Sfax, la capital del sud de Tunísia, un parell de policies escruten el passatge. Si són homes joves, els demanen el carnet d'identitat. Des de fa uns mesos, només deixen pujar al vaixell que porta a l'arxipèlag de Kerkennah, situat a una vintena de quilòmetres, a les residents de les illes. Altres agents supervisen un per un els maleters dels vehicles que van entrant a la vetusta nau per evitar que s'hi amaguin *harragues*, com es coneix en dialecte tunisià a les migrants clandestines -literalment, 'les que cremen fronteres'. No en va, de Kerkennah surten fins al 40% de les pasteres tunisianes que es dirigeixen vers les costes italianes.

Ara bé, la policia no sempre exhibeix el mateix zel. "Els agents solen revisar tots els vehicles, però no ho van fer amb aquells que van traslladar els altres nois a l'illa. Hi havia policies conxorxats amb la xarxa mafiosa", afirma convençut Ahmed Boukthir, un jove de 26 anys, tors fornit i sempre vestit amb una gorra, potser per amagar una incipient alopecía. Ell va ser un dels 68 afortunats que van ser rescatats per les autoritats després del naufragi d'una barca plena a vessar de migrants la nit del passat 2 de juny, fins ara la pitjor tragèdia viscuda pel martiritzat Mediterrani l'any 2018.

La nau havia partit de Melita, la principal illa de Kerkennah, amb uns 180 migrants a bord, entre les quals, a més de tunisianes, es contaven unes 50 migrants subsaharianes, incloses dues dones embarassades. Els dies següents, les autoritats van recollir 84 cadàvers que, sumats a unes 35 persones desaparegudes, eleven les víctimes mortals d'aquella infausta nit a més d'un centenar.

En els ulls de Boukthir no llueix la brillantor d'aquells a qui la fortuna ha atorgat una segona oportunitat després d'haver mirat la mort de fit a fit. Li falta Abdessalam, íntim amic d'infància amb qui solia compartir aventures, inclosa la de llançar-se a una incerta travessia cap al somni europeu. Ell va poder escapar de la desgràcia, Abdessalam no. "Mai vam pensar que alguna cosa així pogués passar. Les barques que salpen de Tunísia no estan sobrecarregades i no solen enfonsar-se", comenta pensatiu. El seu maleït viatge va ser una excepció. "En arribar al vaixell, que ens esperava a alta mar, ens vam adonar que en doblàvem la capacitat. Però llavors ja no hi havia marxa enrere".

Per què els passadors van omplir amb excés aquesta nau i no les anteriors? Aquesta és la pregunta que tur-

menta Nasser Jlidi, el pare d'Abdessalam, convençut que el seu fill va morir a causa d'una fosca conspiració. "Les famílies de les víctimes hem creat una associació i exigirem al govern saber tota la veritat. De moment, la transparència és nul·la", proclama aquest homenet de galtes consumides per l'ansietat i ulls sortits. La seva desconfiança s'alimenta sobretot d'una gravació que va circular per les xarxes socials pocs dies després de l'accident. Al vídeo, un dels supervivents sosté haver sentit que el naufragi va ser provocat a propòsit per distreure la policia, i deixar la via lliure per a una segona embarcació. Algunes versions apunten que es tractava d'una embarcació plena de *harragues* que havien pagat més, una mena de passatge VIP. Altres, que el seu carregament eren milions d'euros que la màfia volia blanquejar a Europa.

Complicitat policial

Després de la catàstrofe, una desena d'alts càrrecs policials van ser rellevats, i el primer ministre, Yusuf Xahed, va cessar el totpoderós ministre d'Interior, Lotfi Brahém.

Des de fa mesos, la policia només deixa pujar al vaixell que porta a l'arxipèlag de les illes Kerkennah a les seves residents

El 2 de juny, una barca amb migrants s'hi esfondrava, amb un balanç de 84 persones mortes i 35 desaparegudes

L'arxipèlag de les Kerkennah és ple de petites embarcacions pesqueres. A vegades les roben per fer-les servir com a pastera

Tot i que veus expertes sostenen que el naufragi va ser una excusa que Xahed va aprofitar astutament per treure's de sobre un incòmode adversari polític, l'opinió pública està convençuda que el tràfic de pasteres de Kerkennah no seria possible sense l'ajuda d'almenys un grup d'agents. “És evident que hi ha gent ficada dels cossos policials. Només cal veure què ha passat amb un dels cervells del viatge. És normal que algú mori d'un atac de cor amb uns 30 anys?”, es pregunta sorneguer Walid Ellili, un activista de l'Associació per la Salvació Nacional que fa temps que treballa en la qüestió migratòria.

Elili es refereix a Abdelnàsser Lawixi, definit als mitjans locals com el responsable d'organitzar la desaforunada travessia, i que la policia va trobar mort al seu domicili a mitjans d'agost. D'acord amb la versió oficial, l'autòpsia va revelar que havia mort d'una “crisi cardíaca”. El seu presumpte soci, Nejah Attalah, de 32 anys, havia estat arrestat a mitjans de juny mentre intentava fugir de l'arxipèlag amagat al maleter d'un cotxe. “Nosaltres només vam tractar amb Attalah per telèfon. El seu contacte ens el van passar uns amics que van emigrar a Itàlia. Era conegut a la zona per organitzar aquests viatges”, explica Boukthir, mentre xarrupa parsimoniosament una pipa d'aigua al cafè favorit del seu barri, als afores de Sfax. “També hi estava ficat un tal Paulo, europeu, que era el responsable de reclutar els subsaharians”, assegura.

A canvi de 300 dinars (100 euros), que s'afegien als 3.000 dinars que costava el trajecte a Europa, Attalah va preparar per a Boukthir i Abdessalam un viatge amb barca a Kerkennah des d'una platja de la veïna Sfax. Els que tenien un pressupost més escàs pagaven 100 dinars (30 euros) i hi entraven dins del maleter d'un cotxe. El sistema que descriu el jove supervivent és l'habitual a Kerkennah. A poc a poc, l'organització va congrega un centenar de *harragues* en una vila de l'illa. Allà es van allotjar durant diversos dies, a l'espera del moment més adequat per emprendre el viatge. La resta de migrants van ser conduïdes directament a l'embarcació des d'algun platja de Sfax el mateix 2 de juny. Durant els preparatius, tots els membres de la xarxa de passadors van utilitzar passamuntanyes excepte Attalah, que llavors ja estava fitxat i es trobava sota ordre d'arrest per les autoritats.

Unes dues hores després d'haver iniciat la ruta, el capità, un noi de 24 anys, va decidir tornar a Sfax i va emetre un senyal de socors. “Estava mort de por, guiava la nau entre tremolors. Sabia que tard o d'hora ens enfonsariem”, recorda Boukthir. En iniciar la maniobra de gir, la barca finalment va bolcar. La primera missió d'auxili, un vaixell de la marina, va trigar tres hores a arribar al lloc del naufragi. A la Guàrdia Nacional li va portar tres hores més. Tota una eternitat, fins i tot per a aquelles que, com Boukthir, sabien nedar. No hi havia ni un sol salvavides a bord.

Conflicte amb el govern

En els últims anys, Kerkennah s'ha convertit en un paradís per a les xarxes de passadors de migrants. A causa d'un agut conflicte entre la seva valenta població i el govern per la distribució dels beneficis de diverses plataformes d'explotació petroliera emplaçades a la seva costa, la presència policial és mínima en tot l'arxipèlag des de 2016. Després del naufragi, el govern ha promès recuperar el control de les petites illes, habitades per

A causa d'un conflicte entre govern i població pels beneficis de l'explotació petroliera, la presència policial és mínima des de 2016

L'executiu tunisià vol recuperar el control de les petites illes, de 15.000 habitants i amb una superfície de 160 quilòmetres quadrats

unes 15.000 persones i amb una superfície que no supera els 160 quilòmetres quadrats.

La regió de Sfax concentra la flota pesquera més gran del país, i hi ha un fluid comerç de barques que en dificulta els controls. A més, l'activitat pesquera travessa una crisi a causa de la sobreexplotació dels bancs de peixos i de l'arribada d'una nova espècie invasora molt agressiva: un cranc. Molta gent que es dedica a la pesca acaba venent les seves barques. “Aquests crancs estan per tot arreu. Es mengen els peixos i a sobre ens destrossen les xarxes. Per això els anomenem *daesh* [acrònim en àrab de l'ISIS]”, comenta Khemaïes, un veterà pescador d'ulls diminuts i desperts. Com cada matí, Khemaïes ha vist l'alba des de la seva arcaica embarcació de fusta. I no és perquè estigués pescant a alta mar. La seva barca roman atracada tota la nit en un solitari espigó d'una platja de Kerkennah. “L'altra me la van robar una nit per portar *harragues* a Itàlia. Per això, ara sempre dormo aquí... N'hi ha molts que es fan d'or amb aquest negoci”, diu el pescador, que sempre ha rebutjat les ofertes de col·laborar amb aquesta operació tan pròspera recentment a Tunísia.

Segons Valentin Bonnefoy, investigador de l'ONG FTDES, la delicada situació econòmica, amb un elevat atur i precarietat entre el jovent, explica el repunt de l'emigració clandestina a Tunísia des del passat mes d'octubre. Des de l'inici de 2018, les migrants de nacionalitat tunisiana ja són les més nombroses en arribar a les costes italianes.

Mentre Boukthir portava un any a l'atur, Abdessalam gaudia d'una bona feina a l'empresa de marbres del seu pare. “Tenia dos cotxes. El seu únic motiu per llançar-se al mar era unir-se amb la seva parella, una noia alemanya que viu a Itàlia. Estic convençut que li haurien donat el visat, però no va tenir paciència. No va voler esperar”, explica afillit Nàsser.

Encara que la seva situació econòmica no ha millorat, Boukthir assegura que no tornarà a provar la travessia a Europa. Sens dubte, altres ocuparan el seu lloc. A les xarxes mafioses, no els falta potencial clientela, com Kais, un taxista que passeja per Sfax amb el seu *taxi-disco*, un vehicle adornat amb llums intermitents i la música a tot drap. “Ja vaig estar a Itàlia, però em van deportar. Vull tornar a buscar-hi una bonica esposa!”, crida entusiasmat per sobre del volum de l'altaveu. Els somnis sobre l'Eldorado europeu no només estan revestits de flamants bitllets d'euro. ●

El retorn de l'uribisme desencadena una **escalada paramilitar a Colòmbia**

En els primers trenta dies des de la investidura d'Ivan Duque, almenys 34 líders socials i defensores dels drets humans han estat assassinades

Berta Camprubí | @bertacamprubi
Corinto, Cauca

El passat 7 de juliol, un vent ferotge acompanyava la cerimònia d'investidura del nou president de la República de Colòmbia, l'uribista Ivan Duque, donant-li així la benvinguda al Palau de Nariño de Bogotá. Després d'una segona volta electoral històrica, per la concurrència amb opcions d'una agrupació d'esquerres, finalment el Centre Democràtic -partit liderat per l'ex-president Álvaro Uribe- s'imposà a la Colòmbia Humana de Gustavo Petro. Amb els resultats electorals a la mà, l'exguerriller de l'M-19, vençut per una diferència de dos milions de vots, llançava un missatge clar al president Duque: "O trenca amb les forces anacròniques de Colòmbia, com són Alejandro Ordóñez -exprocurador ultraconservador- o Álvaro Uribe, o haurem de fer-li arribar una notificació; els vuit milions de colombianes que han donat suport a la Colòmbia Humana no permetrem que ens tornin a la guerra". El passat 11 de setembre, tanmateix, Ordóñez era nomenat nou ambaixador a l'Organització d'Estats Americans (OEA), mentre Uribe segueix al Senat tot i estar sota investigació preliminar en casos de crims de lesa humanitat.

I malgrat aquests vuit milions de vots que apostaven per una transformació, la violència ha tornat al territori colombià. En els primers 30 dies des de la investidura de Duque, han estat assassinades almenys 34 líders socials i defensores dels drets humans. Uriel Rodríguez, líder camperol assassinat el 7 d'agost -primer dia del mandat de Duque- al Cauca; José García Amariles, líder de la Taula de Víctimes assassinat el 18 d'agost a Antioquia; Holmes Niscué, líder nasa-awà assassinat el 19 d'agost a Nariño; Amparo Rodríguez Muchachaisoy, professora awà assassinada el 2 de setembre al Putumayo i 30 noms i cognoms més de persones assassinades. Sumades a les que s'han conegut des de la signatura dels acords de pau el novembre de 2016, fan un total d'entre 350 i 365, segons recomptes de diferents organitzacions. Totes perseguides per la seva activitat en defensa del territori i la comunitat, la majoria amb amenaces prèvies al seu assassinat i víctimes de la impunitat.

Persecució a Colòmbia Humana

"Després de la campanya presidencial, hi ha hagut un augment de denúncies per part dels líders de la Colòmbia Humana, que arreu del país han estat víctimes d'amenaces generalitzades, individualitzades, persecució i algunes companyes han sigut assassinades", explica Gloria Flórez, exsenadora i líder nacional de Colòmbia Humana. La defensora dels drets humans

assegura que, com a mínim, durant el govern de Juan Manuel Santos va existir "una reunió d'alt nivell on es va prendre la decisió per part del ministre d'Interior de treballar de manera articulada per respondre a la greu situació dels líders amenaçats". Però en el govern de Duque, "aquest exercici d'articulació amb entitats de l'Estat no ha continuat". I els pamflets del grup paramilitar Àguiles Negres segueixen assenyalant persones i amenaçant-les de mort, sovint acomplint les amenaces.

En la mateixa direcció, les eines i organismes que havien de desenvolupar-se segons el punt de "participació política i garanties per a l'exercici de l'oposició" signat dins els acords de pau de l'Havana, no s'han convertit encara en una realitat ni sembla que hi hagi intenció de fer-ho a curt o mitjà termini. Ja ho va deixar clar durant la campanya presidencial l'exministre d'Interior Fernando Londoño: "El primer desafiament del Centre Democràtic serà fer miques aquest maleït paper anomenat acord amb les FARC". Amb un to menys agressiu, el president Ivan Duque ha assegurat en diverses ocasions, sense arribar a concretar, que no voldria arribar a trencar-los però sí modificar-los.

Des dels acords de pau del novembre de 2016, han assassinat entre 350 i 365 líders socials i defensores dels drets humans

A Nariño, Nord de Santander, Cauca o Chocó tornen a ser habituals els atacs amb bomba contra policies o militars

Aquests assassinats, que recorden als de la Unió Patriòtica durant els anys 80, es deuen, segons Flórez, a "un clima d'odi, mentides, estigmatitzacions i assenyalaments de líders socials que propicia l'actuació de grups il·legals contra aquestes persones que lluiten", així com "una profunda impunitat", que garanteix l'activitat d'aquests actors. A més, la també exrepresentant al Parlament Andí, es pregunta "quina organització fora de la llei pot tenir la capacitat de coordinar accions contra els líders a tot el territori nacional, del Putumayo a la Guajira, de l'orient fins al Pacífic. És impossible". El mateix Gustavo Petro contestava a la pregunta a inicis de setembre en unes declaracions públiques on confessava que també havia rebut un pamflet amb amenaces de mort: "No hi ha un sol pres de les Àguiles Negres, no hi ha hagut ni un combat, no hi ha ni el més mínim índex de l'existència real d'una organització independent de l'Estat que es digui Àguiles Negres. [...] No existeix cap organització que tingui tal capacitat de cobertura global de la geografia colombiana que no sigui l'Estat".

Torna la violència als territoris

Ja abans de la victòria de l'uribisme, les dinàmiques locals i regionals a les zones més afectades pel conflicte armat -on majoritàriament va guanyar Gustavo Petro el passat 17 de juny-, recordaven a les de fa tres o quatre anys, abans de l'inici de les negociacions de pau de l'Havana. En departaments com Nariño, Nord de Santander, Cauca o Chocó tornen a ser habituals els atacs amb bomba contra estacions de policia o bases militars de l'exèrcit, així com els enfrontaments armats entre guerrilles encara actives, grups autodenominats dissidències de les FARC, paramilitars i exèrcit. El nivell de violència ha crescut exponencialment a tot el país, però algunes regions registren circumstàncies límit.

Al nord-est colombià, a la regió del Catatumbo, algunes comunitats camperoles estan aïllades enmig dels enfrontaments retornats, amb els cursos escolars sospesos per les disputes entre dos grups guerrillers, l'Exèrcit d'Alliberació Nacional (ELN) i l'Exèrcit Popular d'Alliberació (EPL), que competeixen pel poder territorial de la zona un cop desmobilitzades les FARC. Resultat de l'intercanvi armat: en els últims sis mesos han mort almenys sis persones, hi ha desenes de ferides i aproximadament 17.000 habitants han estat víctimes de desplaçaments o altres afectacions humanitàries. Com en altres zones, a Catatumbo es dona la paradoxa que mentre es retiren mines antipersona en el marc de la

L'uribista Ivan Duque abans d'accedir a la presidència de Colòmbia

implementació dels acords de pau, els grups armats en disputa n'instal·len de noves.

A mil quilòmetres de distància, al municipi d'Apartadó, departament d'Antioquia, el paramilitarisme fa exhibició del seu poder. Segons la Comunitat de Pau de San José de Apartadó, col·lectiu camperol reconegut per la seva exemplar resistència comunitària a la guerra, "el dissabte 23 de juny, trenta paramilitars, uniformats i armats van reunir els camperols pobladors de la vereda de La Cristalina i els van manifestar la seva alegria per la victòria del candidat Ivan Duque, afirmant que el triomf era del senyor Álvaro Uribe, el mateix que els havia originat i donat suport durant molts anys, per la qual cosa ara comptarien amb un gran suport oficial en els seus projectes". Un líder d'aquesta comunitat que prefereix guardar l'anonimat explica que "és preocupant que amb el canvi de lideratge militar que hi ha hagut recentment a la zona, l'exèrcit ha deixat de patrullar i ha deixat als paramilitars fer la seva". Segons aquest líder de 32 anys, "la guerra agafa diferents modalitats dependent de qui hi ha al poder, però sempre n'hi ha sigut. L'objectiu és el domini, el control territorial".

Nova relació amb l'exterior

Un dels primers moviments que va fer el govern d'Ivan Duque va ser oficialitzar la retirada de Colòmbia de la Unió de Nacions Sud-americanes (UNASUR). És el pri-

mer dels dotze països fundadors a sortir de l'organització d'esperit boliviari. La sortida de Colòmbia, sumada a la decisió de sis de la resta de membres de suspendre la seva participació a UNASUR, consolida una davallada en l'estratègica integració regional llatinoamericana anhelada durant la dècada dels 2000 al subcontinent. Amb aquesta retirada i l'entrada de Colòmbia a l'OTAN com a sòcia global i a l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), l'Estat es pronuncia cap a l'anomenada "modernització econòmica" i una col·laboració -o ingerència- amb els Estats Units.

"L'Amèrica Llatina estava esperant un nou eix del progressisme que digués: el nostre camí no és el petroli, no és el carbó ni el gas, es vesteixi de dreta o d'esquerra. El camí és trencar amb la divisió internacional del treball i assumir-nos com una societat que vol construir-se a través del coneixent, del saber, dels recursos infinits i no dels finits", afirmava Gustavo Petro el passat 17 de juny, fatídic per vuit milions de colombianes que manifesten contínuament l'esperança que en les properes eleccions regionals i les presidencials de 2022 la Colòmbia Humana arribi a governar. Amb un to mític d'esperança, Petro també va declarar que "poc falta per guanyar a Colòmbia. La corrupció està ferida de mort, la classe política tradicional colombiana ha mort" i afegia que "a les meses on votaven els joves, hem triplicat a Duque. La joventut s'ha manifestat i ja no hi ha marxa enrere". ●

La primera mesura exterior d'Ivan Duque ha estat oficialitzar la sortida de l'organització d'esperit boliviari UNASUR

Per contra, amb l'entrada de Colòmbia a l'OTAN i a l'OCDE, l'estat andí intensifica la col·laboració amb els Estats Units

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57
serveis financers ètics i solidaris
www.coop57.coop

EnClau d'Espais Integrals SCCL
Assessorament i Disseny · Reformes Integrals
Rehabilitacions Energètiques · Electricitat
Certificats d'Eficiència Energètica
Petites Reparacions
Plaza Tolosa, 18 · baixos 1r · Barcelona
Tel 930 180 869
holo@enclaucooperativa.cat
www.enclaucooperativa.cat

TALLER
IL·LUSTRACIÓ DIGITAL

Pel paper al píxel

+info 663 990 970
www.labcicletaroja.com/tallers

Creació i creixement de les cooperatives de treball

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

[@coopstreball](https://twitter.com/coopstreball) [f cooperativestreball](https://facebook.com/cooperativestreball)
www.cooperativestreball.coop

RECONSTRUIR SÍRIA

DESPRÉS DE LA GUERRA: PER A QUI? AMB QUI?

La política de reconstrucció esdevindrà un dispositiu que s'utilitzarà per decidir el futur dels milions de refugiades sirianes

L'anàlisi de Gabriel Garroum | @GabrielGarroum

Investigador del Departament d'Estudis de la Guerra del King's College de Londres

En un article d'opinió publicat el passat 24 d'agost al *The New York Times*, l'expresident dels Estats Units Jimmy Carter va afirmar, per sorpresa de bona part de la comunitat internacional, el següent: "Els països occidentals, incloent-hi els Estats Units, han d'incrementar gradualment les relacions amb el govern sirí. [...] Addicionalment, Occident ha d'estar preparat per contribuir a la reconstrucció de Síria, potser de manera selectiva i sectorial".

Sens dubte, un dels eixos que permeten calibrar l'estat del debat sobre el futur de Síria és el de la reconstrucció material. Per fer-nos una idea de la magnitud, aproximadament un 40% dels edificis de la ciutat d'Alep han estat destruïts, i segons estimacions de la Comissió Econòmica i Social per a l'Àsia Occidental, el cost de la destrucció a Síria s'eleva a la xifra de 334 bilions d'euros. No obstant això, és important situar la política de la reconstrucció a debat en tant que permet abordar i problematitzar dues relacions entrelaçades que seran cabdals per al futur del país: la relació interna, entre govern i població, i la relació externa, entre govern i comunitat internacional.

La primera relació respon a la pregunta "Reconstrucció, per a qui?". L'aprovació de la Llei número 10 sobre el dret a la propietat (un pas més enllà del que establia el Decret presidencial 66 de 2012) expulsa potencialment milions de sirianes de les seves cases, especialment en aquelles àrees del país que es van rebel·lar contra el govern i han quedat totalment esmicolades per la guerra. Amb tota seguretat, les seves tradicionals habitants, desplaçades o refugiades fora del país, tindran enormes dificultats -tant tècniques com

La reconstrucció, a la perifèria de Damasc i a alguns barris d'Alep, serà la primera pedra d'una substitució demogràfica

de seguretat - per demostrar a les autoritats governamentals que en són propietàries. Com a conseqüència, i un cop s'iniciï la reconstrucció, especialment a la perifèria de Damasc i a alguns barris d'Alep, s'estaran posant els fonaments per a una substitució demogràfica que alterarà per sempre el teixit social del país. "És cert que hem perdut els nostres millors joves i les nostres infraestructures [...] però a canvi hem guanyat una societat més sana i homogènia, en el sentit literal", va declarar al-Assad l'agost de 2017. En resum, una *tabula rasa* social articulada a través d'un nou esquema de la propietat que, de retruc, condicionarà directament la política de la reconstrucció a Síria.

La segona relació respon a la pregunta "Reconstrucció, amb qui?". Per intentar resoldre la falta de liquiditat després d'aquests anys de guerra, pèrdua de capital privat i sancions, el govern sirí està buscant crear un conglomerat d'associats que permetin finançar l'ingent cost de la reconstrucció i, encara més important, proveir el govern d'un nou rostre per assegurar-se inversions i projectes urbanís-

tics amb participació d'arreu del món. En comptes de limitar-se a les inversions de l'eix Rússia-Iran-Xina, i per tant dificultar el reconeixement i l'aprovació diplomàtica de la resta de la comunitat internacional un cop hagi finalitzat la guerra, el govern sirí pretén que l'enorme rendibilitat dels nous projectes de reconstrucció urbanística faci passar per alt una hipotètica falta de depuració de responsabilitats al país després de la guerra.

Entrelaçant les dues relacions, la política de reconstrucció esdevindrà un dispositiu que s'utilitzarà per decidir el futur dels milions de refugiades sirianes. Diversos governs d'arreu del món veurien amb bons ulls finançar la reconstrucció de Síria a canvi d'un retorn segur de part de les refugiades al seu país d'origen. No obstant això, les iniciatives tècniques i legals posades ja en marxa pel govern de Bashar al-Assad farien que el retorn fos perversament selectiu, presumiblement basat en criteris polítics i econòmics que assegurarien la lleialtat total. La política de reconstrucció esdevé, per tant, una de les vàlvules d'escapament més efectives per al govern sirí.

"La reconstrucció ens matarà lentament", em comentava un opositor originari de Damasc ara refugiat a Beirut. "Tenim por que les demandes locals no siguin escoltades i que només aquells que tinguin capital siguin considerats ciutadans de veritat", comentava un veí del destruït barri de Jdeideh a la ciutat d'Alep. Moltes veus ja posen de manifest que la pròxima batalla és per definir l'ordre sociopolític i econòmic que regnarà després de la guerra. I deixen entreveure una pregunta que pertorba a qui tem pel futur del país: "Reconstrucció, per a què?". ●

Blanquejar la imatge d'Israel a pas de dansa

La campanya BDS internacional en suport a la població de Palestina demana que es faci boicot a la companyia Batsheva, finançada pel govern de Netanyahu

Marta Santacatalina | @MSantacatalinaG
Blanca Casterà | @La_Directa

Fer-se un lloc a l'esport i a la cultura europea és una pretensió constant per part de l'Estat d'Israel. La seua presència a Eurovisió, així com la compra de les tres primeres etapes del Giro d'Itàlia, en són exemples paradigmàtics. La dansa, tot i passar més desapercibuda, tampoc s'ha escapat d'aquesta estratègia. Aquest any, Ohad Naharin, el coreògraf de la companyia israeliana Batsheva -amb l'obra *Venezuela*, programada al Mercat de les Flors de Barcelona el febrer- ha estat el representant d'Europa per redactar un dels missatges internacionals de la dansa. El dia internacional d'aquesta disciplina artística va ser establert en commemoració del naixement -29 d'abril de 1727- del ballari Jean Georges Noverre pel Comitè de la Dansa de l'Institut Internacional del Teatre (ITI), una institució fundada per la UNESCO. Cada any l'ITI encomana a algun ballari la redacció d'un missatge, que és publicat als organismes estatals dels membres de la UNESCO i llegit als centres d'estudis de dansa en una jornada festiva. Aquest any, amb motiu de la celebració del setantè aniversari de l'Institut, tal com es pot llegir a la publicació del Ministeri espanyol d'Educació, Cultura i Esport (MECD), ha estat encarregat a cinc autors de cinc regions diferents: Àfrica, Amèrica, Països Àrabs, Àsia-Pacífic i Europa. Un de-

tall, però, desentona. Tot i que Israel va confirmar la seua eixida de la UNESCO, el coreògraf israelià ha escrit aquest missatge en representació d'Europa, just coincidint amb el també setantè aniversari de la Nakba, terme que significa *desastre* o *catàstrofe*, i que recorda l'expulsió massiva del poble palestí l'any 1948 d'aquells territoris conquerits per Israel durant la guerra araboisraeliana.

Batsheva, al centre de la polèmica

"Només deixa que succeïska", diu Ohad Naharin a una ballarina en una de les escenes més famoses del documental *Mr. Gaga*. Porta aquest nom en referència a la tècnica gaga creada pel mateix coreògraf, que ha canviat el panorama de la dansa moderna i s'ha establert com un dels referents a escala mundial, fins al punt que s'encunya ja no com a tècnica, sinó com a llenguatge del moviment. L'expressivitat que proporciona la combinació dels moviments explosius i calms, així com el fet d'estar a l'abast de qualsevol tipus de persona, ballarina o no, són algunes de les característiques »

» que han captivat el públic a escala internacional. Però, per descomptat, el finançament de la companyia Batsheva ha sigut el motor clau per al desenvolupament del treball de Naharin.

La política cultural: qüestió d'estat

El 1948, un cop finalitzada la Segona Guerra Mundial, Israel esdevé un estat independent. Aquell mateix any, amb el desastre de la Nakba, que va suposar l'expulsió del 70% del poble palestí i la destrucció de 418 enclavaments habitats, Israel -sota el comandament del president Ben Gurion- havia de millorar la seua imatge internacional. Un dels aspectes clau consistia en el foment d'una identitat cultural i l'establiment d'aliances amb països fora de l'Orient Mitjà. De sobra és coneguda l'estreta relació entre els Estats Units i Israel; cal recordar que Washington va ser la primera capital en reconèixer Israel com un estat. Un cop reconegut, s'havia de definir culturalment, i pel que fa a la dansa, el punt de partida va ser la nord-americana dansa moderna.

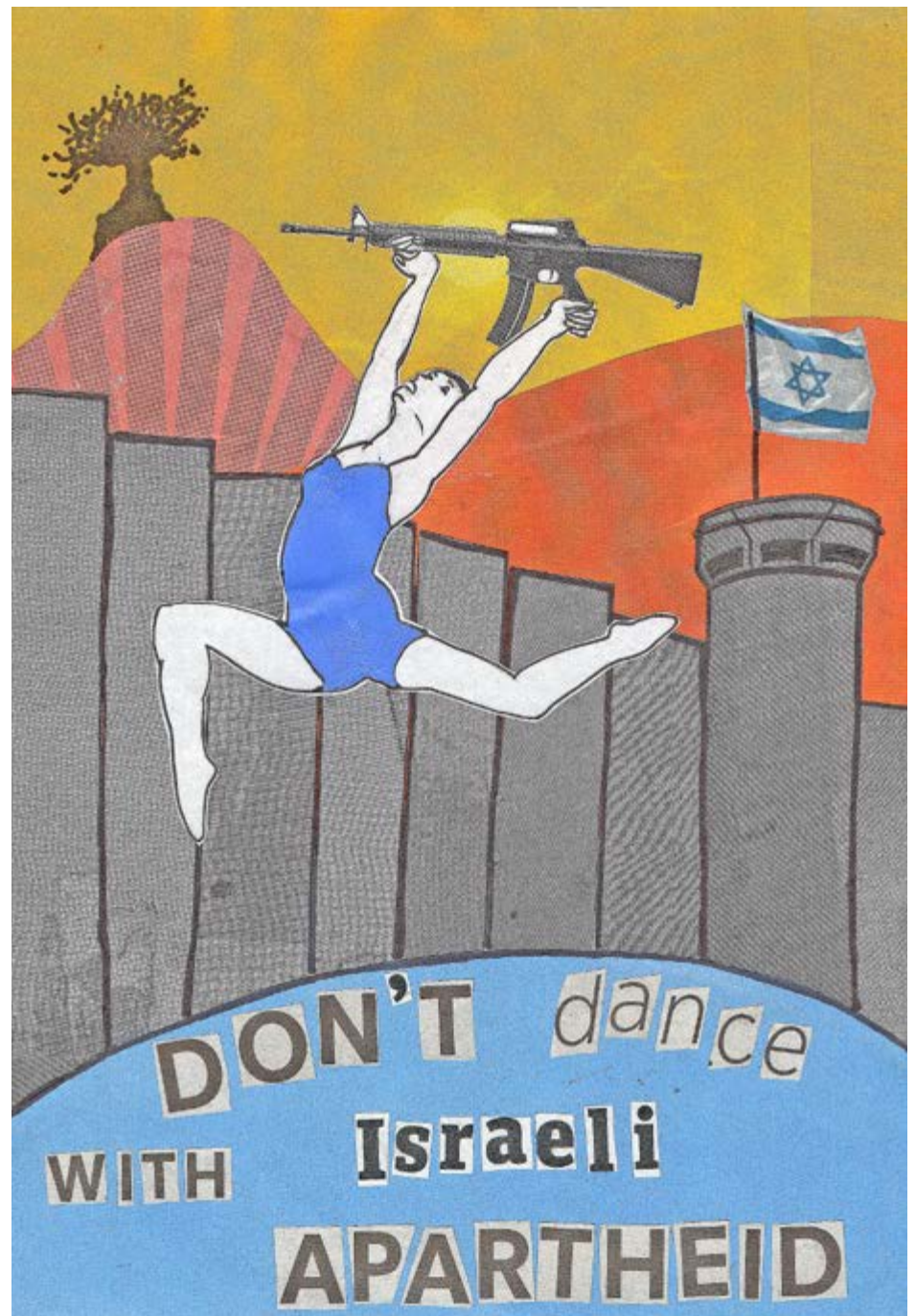
La baronessa de Rothschild, descendent d'una coneguda família filantròpica i adinerada, va ser la responsable de l'emergir de la dansa moderna a Israel. Alumna de l'escola de Martha Graham i productora de la seua companyia, va trepitjar per primera vegada Israel el 1951, i cinc anys més tard ja hi va programar dues gires de Martha Graham. Després de subvencionar amb els seus propis fons la formació de ballarines israelianes i fomentar l'intercanvi d'artistes entre Israel i els Estats Units, l'any 1963 va fundar la Batsheva Dance Company.

La companyia, sota la direcció artística de Graham, va esdevenir una fusió dels estils nacionals nord-americà i israelià. El 1975 la reconeguda coreògrafa va rescindir l'autorització perquè la companyia ballara el seu repertori; any que coincideix amb el canvi de finançament de la companyia, que va passar de beure de fons privats de la baronessa a beure del govern d'Israel. Segons denuncia Boycot Israel Network, la companyia actualment està finançada pels ministeris israelians, les companyies d'armes israelianes i el Fons Nacional Jueu (JNF), que treballa obertament per desterrar el poble palestí i reemplaçar-lo per immigrants jueus.

Boicot com a resposta internacional

Les gires de la Batsheva han estat focus de protestes de grups pacífics de defensa dels drets humans. Per exemple, al llarg de la gira nord-americana de la Batsheva el 2017, un total de 21 col·lectius van signar una carta oberta demanant-li que es desvinculara dels seus lligams amb el govern israelià; la Batsheva no va contestar. Aquestes i moltes altres protestes (Edimburg 2012, Xile 2014, Holanda 2015, Itàlia 2016, Brooklyn 2017, Oslo 2018) s'han dut a terme en forma de boicots.

Els boicots a la companyia Batsheva responen a una crida de la societat civil palestina que es va materialitzar amb la campanya Boicot, Desinversions i Sancions (BDS), que l'any 2006 es va iniciar en la vessant acadèmica i cultural inspirant-se en la lluita contra l'apartheid sud-africà. La primera línia d'aquesta campanya es basa en el bloqueig de les institucions culturals israelianes, els seus productes, infraestructures i esdeveniments que patrocinen. Una segona línia

El compositor Brian Eno va denegar la utilització de la seua música a la companyia Batsheva per a un espectacle patrocinat pel govern d'Israel l'any 2016

de la campanya apel·la a la denúncia internacional, demanant a artistes i intel·lectuals que rebutgen participar en activitats culturals o rebre premis d'institucions oficials israelianes. Acol·lint-se a aquesta campanya, el compositor Brian Eno va denegar la utilització de la seua música a la companyia Batsheva per a un espectacle patrocinat pel govern d'Israel l'any 2016; llavors li va negar la utilització de la seua música a la companyia per a un espectacle patrocinat pel govern israelià. Acte que el coreògraf de la companyia de dansa va titllar d'inútil: "A vegades dic que si el boicot a la meua companyia poguera ajudar a la gent palestina, jo boicotejaria els meus propis espectacles".

Reacció immediata. Davant la crida al BDS, el Ministeri d'Afers Exteriors d'Israel (MFA) va començar a elaborar una estratègia per desviar l'atenció dels crims que Israel comet diàriament per promoure una imatge de país neoliberal, democràtic i modern. D'ací naix la iniciativa Brand Israel (marca Israel), que es va llançar l'octubre de 2006, i que segons l'MFA israelià "avançaria en diversos objectius", inclosos el comerç, el turisme i l'enfortiment de la "imatge positiva d'Israel" per raons polítiques.

Si bé és cert que el patrocini estatal no sempre ha d'anar lligat a una declaració de suport de les polítiques d'un estat, en el cas d'Israel hi ha un contracte que ho explicita. Les artistes d'Israel que

Amb freqüència, les autoritats israelianes clausuren esdeveniments culturals i tanquen teatres, contravenint el dret a la llibertat d'expressió del poble palestí

accepten fons de l'MFA es comprometen a formar part de l'ofensiva de relacions públiques culturals d'Israel. En els termes dels contractes, segons informa el diari *Haaretz*, s'inclouen apartats com que "el proveïdor del servei és conscient que el propòsit de demanar-li serveis és promoure els interessos polítics de l'Estat d'Israel a través de la cultura i l'art, incloent-hi contribuir a crear una imatge positiva per a Israel", a la qual, curiosament, segueix la clàusula següent: "El proveïdor del servei no es presentarà com a agent, emissari i/o representant del Ministeri".

Crítica progressista i dansa oprimida

"Vostés, ocupats enterramorts. Perfectes fills de puta. Siguen benvinguts ací. Bona nit". Aquestes frases són part del monòleg d'una de les ballarines a l'obra de *Virus*, de Naharin, que és una adaptació de l'obra argumental *Offending the Audience*, de Peter Handke. L'espectacle compta amb adaptacions de la música tradicional àrab d'Habib Alla Jamal i Chama Khader, i el teló de fons és una pissarra, que recorda a un mur, on es llegeix "Plastelina".

El llibre *BDS: Boycott, Divestment, Sanctions: the Global Struggle for Palestinian Rights* recull declaracions del coreògraf de 2005 en què diu: "Jo continue fent la meua feina, mentre a 20 quilòmetres hi ha gent participant en crims de guerra". Però a aquest mateix llibre, l'autor Omar Barghouti afirma en contraposició que la companyia ha estat acusada de planificar algunes de les seues actuacions específicament per desviar l'atenció d'aquells crims de guerra, i recull un eslògan en una de les manifestacions en contra de les actuacions de la companyia que deia: "No balles al voltant de l'apartheid, posa-li fi".

"They Hate 'Progressive' Israelis, Too" és un titular del periòdic jueu amb base als Estats Units *The algemeiner*, i és exemplificador del tractament de certs mitjans israelians que titllen aquest tipus de manifestacions d'antisemites i de contràries a la llibertat. Barghouti explica al seu llibre que aquest argument desvia l'atenció de dos fets: "El boicot es dirigeix a institucions i no a persones físiques, i, en segon lloc, aquestes institucions, encara sent més progressistes que la mitjana a Israel, són pilars principals de l'estructura israeliana de l'opressió colonial i l'apartheid".

En paral·lel a l'èxit d'obres com la de *Virus* de la Batsheva, tenim la realitat invisibilitzada de la dansa palestina. Amb freqüència, les autoritats israelianes clausuren esdeveniments culturals i tanquen teatres, contravenint el dret a la llibertat d'expressió del poble palestí. La societat palestina es va introduir a la dansa contemporània a principis dels 90, gràcies a la tasca d'una organització local de Ramallah. Malgrat la dificultat política de la vida quotidiana a causa dels punts de control, les restriccions d'entrada a les ciutats, les detencions injustificades i les lleis restrictives, el festival s'ha convertit en un esdeveniment capdavanter que acull actuacions de dansa regionals i internacionals, amb companyies com Akram Khan Company o Dance i Candoco.

Després del boicot que es va realitzar a la companyia a Edimburg, Naharin va dir: "És cert que Batsheva està representant Israel, però està representant una cosa molt important d'Israel. Representem que hi ha un grup de gent [...] que és creativa i oberta". És evident que l'Estat d'Israel, mitjançant la companyia, aconsegueix reforçar la seua imatge d'obertura i modernitat a escala internacional, tal com ho establien els objectius de la marca Israel. I tot i voler desvincular-se de l'opressió colonial, ni Batsheva ni Gaga són immunes a les polítiques de l'Estat d'Israel. ●

malalletra

Alegria fúnebre

El relat d'Olga Codina

El dia 4 de juliol, a la sortida del tanatori, el carrer encara exhibia les garlandes de la revetlla. Tots nosaltres, aliens a l'estiu, colpejats encara per la tosca immensitat de la mirada inerta, vam sentir profundament la mort de l'oncle Jacint Pradas, però jo vaig sentir encara més el condol que va rebre el seu fill.

Enmig del xiuxiueig d'un tanatori ple a vessar de cares greus, es va acostar ella: va mirar el meu cosí als ulls i, amb els nervis tísics i una suor de mans que esgarriava, va pronunciar aquelles paraules que quedarien gravades a la meua memòria. Des d'aleshores he intentat imaginar la seva vida, refer el seu camí des que es va aixecar aquell 4 de juliol fins que va arribar a nosaltres. I de tantes vegades que l'he imaginat, que ja l'he fet veritable i pròxima i un exemple per a entendre la malaptesa vital dels nervis quan fallen, la tímidesa que esbufega i traeix en el pitjor dels moments.

Mai he descobert el seu nom amb certesa, qui és exactament, tan sols que era del poble on l'oncle va néixer, créixer i estiuajar després, que és jove i bonica però, explicava la tieta, que ja es veia que no hi era tota. D'un temps cap aquí que ja vaig decidir que el seu nom devia ser Àngela, però amb diminutiu, així que el seu nom és més aviat, per a tothom, Angeleta. Deu ser també una de les cosines terceres o quartes que toquen per algun parent remot, però porta la sang de la nostra sang, no pot ser d'una altra manera. L'Angeleta deu ser que té la por congènita a la socialització, però és aquesta por que es percep els primers anys de vida a l'escola, rere d'un pupitre mal fet per ser escut. Com tota filla de la vergonya no triada, devia anar a l'escola amb pànic, el pànic de ser interpel·lada per la mestra amb qualsevol pregunta sobre comarques, rius

/ RUTH MOLAS

o pretextos humiliants. A la seva mare, intuïtiva però lenta d'acció, la va sacsejar observar que a l'Angeleta li suaven les mans i li sortien taques vermelles a la pell molt abans que ningú se n'adonés. A la pobra Angeleta la febre rogent li pujava pel coll com un foc candent que la deixava sense respiració i li tallava la parla. De ben segur que quan era petita ho solucionava amb el silenci, però a mesura que va anar passant el temps no hi havia sot prou fosc per amagar la seva extrema invalidesa social.

L'Angeleta, un dia es devia fer més gran, d'una revolada, com ja sol passar. Algun dia es va llevar ja com a Àngela, amb els cabells més castanys, els ulls ensorrats, la mirada més eixamplada i superant els entrebancs a força d'encarar-s'hi. La veu sortia disparada, sense matisos, clara, malgrat ser fràgil i amb projecció poruga. Però tot i l'estirada, encara ara i fins que ja tingui una cama al calaix, quan la vida la posa entre les cordes socials, quan ha de tenir un rictus concret -seguir un protocol implícit no pactat, no escrit però que tothom sap-, llavors flaqueja.

Aquell 4 de juliol ja es va aixecar nerviosa, impacient, per dir a uns parents remots que ho sentia profundament. Però en posar un peu al tanatori els nervis ja estaven fent germinar verí al cervell. Les mans li suaven a doll, s'acostà impacient al grup de familiars afectats per donar un condol sincer, directe, sense ensopcs, però les paraules van brollar soles, com invocades per una veu aliena i maligna, per reproduir finalment allò, lletra a lletra, fins a pronunciar la paraula en cinc síl·labes letals. I plantada davant del fill del mort, amb la veu molt clara i concisa, va dir:

-Enhorabona. ●

#GOTrentilitzable
X UN MÓN + SOSTENIBLE

ecofestes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

• informació
93 837 15 48
www.ecofestes.cat

Compra'l
personalitza'l!

Lloga'l
Got genèric de 30 i 50 cl

Renta'l
Servei ràpid i eficaç

Gestió integral
x grans esdeveniments!!

ressenyes

Com canalitzar la voluntat de canvi de sistema

Bart Grugeon | @bartplana

La politòloga estatunidenca Jodi Dean reflexiona sobre les manifestacions massives que es van produir a partir de 2011, com Occupy Wall Street, la primavera àrab i el 15-M. En el seu llibre *Multitudes y partidos* aborda les possibilitats de canalitzar i escalar aquests moviments. La seva proposta és repensar el partit comunista per generar solidaritat internacional duradora.

L'autora ens explica que la idea central per al llibre li va sorgir arran d'una experiència que va viure durant l'Occupy Wall Street el 2011. "Em trobava al parc Washington Square a Nova York, a prop de Wall Street, amb mil persones en una assemblea espontània, tard al vespre. El parc tancava a mitjanit i la policia esperava a les portes ostentament per preparar el tancament, mentre els activistes dins el parc discutien sobre tancar-s'hi per passar-hi la nit. Mitja hora abans del tancament s'havia de prendre una decisió i entre les discussions una persona prenia la paraula amb molt d'entusiasme: 'Podem ocupar aquest parc! Aquesta nit mateix!'. I la gent cridava amb entusiasme que sí. 'Que cadascú decideixi per si mateix, perquè hem de ser democràtics!'. I la gent ho afirmava, però llavors de cop començava el caos... 'tenim exàmens

demà'... 'no portem sacs de dormir'... 'potser ho podem fer la setmana següent'... i en un no res, tot el moviment es va desinflar i la gent va marxar a casa..."

A *Multitudes y partidos*, Dean reflexiona i teoritza sobre la relació entre poble, esdeveniments multitudinaris i el partit polític. Segons l'autora, la descàrrega emocional dels moments revolucionaris generen vivències d'igualitarisme i d'emancipació, i per això tenen el poder de trencar les inèrcies de la política. Alhora de tenir poder real de transformació, però, cal estructurar i polititzar aquesta energia. L'autora argumenta que, per aquesta finalitat, cal repensar el partit comunista com un moviment capaç de transmetre aquesta energia col·lectiva en forma d'una federació comunista internacional. Aquesta hauria d'operar a escala internacional amb una agenda revolucionària. Els temes que hauria d'abordar són el canvi climàtic, la crisi migratòria o la desigualtat econòmica.

El llibre no detalla com s'hauria d'imaginar un partit comunista governant, abordant aquests problemes globals. No fa referències crítiques tampoc als abusos que van existir dins el Partit Comunista o sobre les contradiccions internes que va viure. La qüestió de canalitzar la des-

LLIBRE
Multitudes y partidos
Jodi Dean
Editorial Katakarak
280 pàgines

afecció amb l'actual sistema econòmic i polític és molt pertinent, i en aquest sentit internet ha suposat una disrupció en la manera d'organitzar-nos en xarxes, i hi ha hagut experiments amb democràcia més directa i més assembleària. Aquests aspectes no s'aborden en el llibre. El mèrit de *Multitudes y partidos* està probablement més en l'anàlisi històrica de la militància local del Partit Comunista als Estats Units que en idees transformadores per al segle XXI. ●

La vida presa

Gemma Medina | @La_Directa

L'Ada torna a casa, a la Plana, després d'una estada llarga a Anglaterra. Abans de tenir rutina, establir-se i començar una vida nova, ja sap què vol fer: escriure una novel·la, parlar del lloc i la gent que l'ha vist créixer. D'aquí, en sorgeix *Els dics*, una reflexió sobre escriure la vida i la vida que s'escriu; tot allò que es vol plasmar al paper, que la narradora –o l'escriptora?– té al cap, i que són retalls viscuts, en contraposició amb el que acaba sent, que un cop escrit no és de ningú i és de tothom, té vida pròpia, és literatura. De qui són les històries que veiem, les històries que vivim? Quanta vida que no ha quedat escrita enlloc, que hi era i ja no hi és, i no hi haurà cap Ada que l'escrigui! Així, la narradora parla dels seus pares, dels seus amics, de la

LLIBRE
Els dics
Irene Solà
L'Altra Editorial
256 pàgines

vida que l'ha envoltat, del paisatge vist dia rere dia: el pantà de Sau, els camps de blat, els tractors, lents, i els animalons, que són arreu perquè són l'impuls, la manca de record i de pensament.

Irene Solà s'inicia al món de la narrativa amb bon peu, amb una novel·la calidoscòpica, feta de retalls, contes, cançons i llegendes que retraten la vida a pagès al segle XXI amb un to poètic que ens amara l'ànim. ●

El veganisme també mata?

Maties Lorente | @mtslorente

"L'agricultura s'assembla més a una guerra que a qualsevol altra cosa, un atac sense quarter contra els processos que fan que la vida sigui possible". Així de contundent es mostra Lierre Keith a l'hora de parlar dels cultius que proveeixen a les persones humanes d'aliments d'origen vegetal. I és un dels arguments que serveix de base per construir la crítica davant la visió de vegetarianes i veganes sobre conceptes com la natura i la vida, però també sobre tot allò que plana al voltant de la mort i el cicle de la vida.

El mito vegetariano podria ser un llibre que recull les memòries d'una "penedida" del veganisme. Òbviament el relat

de Lierre Keith té una part d'autobiografia important, marcada pels problemes de salut que assegura que estan derivats de vint anys de dieta vegana. I podria ser-ho si no fos perquè les argumentacions que fa servir per atacar el veganisme i el vegetarianisme estàndard –sobretot a Europa o els Estats Units, on la dieta es nodreix de productes manufacturats– parteixen d'una exhaustiva documentació i investigació al llarg dels anys. El llibre, però, no deixa de ser un atac als models industrials de producció d'aliments. Un problema d'onze lletres anomenat capitalisme i un assaig que deixa més preguntes que respostes en un debat indefugible per la sostenibilitat del planeta. ●

LLIBRE
El mito vegetariano
Lierre Keith
Traducció:
Violeta Arranz
Capitán Swing
408 pàgines

ROGER GAMONAL

“Un atemptat com el d’‘El Paps’ podria repetir-se”

Rosa Lores,
víctima de l’atac
contra ‘El Paps’

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Aquest 20 de setembre es compleixen 41 anys de l’atac contra la revista *El Paps*. L’explosió d’un paquet que persones desconegudes van lliurar a les oficines de la publicació satírica, de la qual s’havien arribat a tirar 400.000 exemplars, va provocar la mort del porter i va deixar malferides la majoria de treballadores que aquell migdia es trobaven a la redacció, entre elles Rosa Lores, la recepcionista. L’atac, reivindicat pel grup ultra Triple A (Aliança Apostòlica Anticomunista), va acabar amb l’arrest de tres persones, a qui la justícia va condemnar per pertinença a banda armada, no pas com a responsables d’una acció de la qual encara s’ignora qui va instigar-la veritablement. Lores, que tenia 22 anys i va sobreviure de miracle, no va rebre l’ajuda ni l’acompanyament que s’esperava de les autoritats. El seu testimoni és un tribut a les víctimes oblidades de la Transició que encara lluiten per ser ateses i reconegudes com es mereixen.

Què recordes d’aquell episodi?

Duia gairebé quatre anys a *El Paps*. N’estava encantada. Treballava de recepcionista i retallava els famosos que apareixien a les revistes *Hola* o *Garbo* perquè els dibuixants en fessin caricatures. L’atac es va produir un dimarts, cap a les 12 hores. Estava parlant amb l’amo del quiosc de la plaça Castella quan, de cop i volta, una ona expansiva va llançar-me per la finestra, vaig caure sobre un tendal i després damunt d’un Seat 600. Ja no em vaig despertar fins a l’Hospital Can Ruti, on van posar-me 62 punts de sutura al cap i van curar-me d’una luxació al peu dret, hematomes i cicatrius per tot el cos. Vaig quedar tan desfigurada que, per no espantar el meu fill Christian, que aleshores tenia cinc anys, li vaig dir que m’havia explotat un petard.

El Paps havia rebut alguna amenaça?

Feia un any s’havia presentat a la redacció Alberto Royuela, conegut subhaster de la Falange, per advertir-nos que vigiléssim amb els continguts o vindria la seva gent. També a la porta d’entrada va aparèixer la pinta da “Fills de puta, o canvieu o us cremem”, signada per Juventud Española en Pie. Davant d’això, dos policies de paisà van vigilar el despatx i, durant uns mesos, van acompanyar l’editor quan sortia de casa.

El judici va cloure amb penes menors per tres membres de Juventud Española en Pie, quan l’acció l’havia reivindicat la Triple A i Royuela us havia amenaçat. Per què no va escllar-se’n l’autoria?

Una mà negra va dir “fins aquí i prou”. Tant és així que encara no podem consultar els documents que l’Audència Nacional conserva sobre l’atac. Estic convençuda que l’Estat n’estava al darrere, ja que no s’ha investigat més.

Arran del succés, com va canviar la teva vida?

Se’m van ensorrar molts projectes però també em va portar una filla, l’Eunice (“Victoriosa”, en llengua grega), de qui no sabia que estava embarassada -aleshores no hi havia els controls d’avui. Va ser un miracle enmig d’aquella desgràcia, on a banda dels danys físics, psicolò-

gics i veure com la mare es quedava sense veu unes setmanes, vaig patir l’estigma de ser víctima d’un atac.

Quines dificultats vas trobar-te?

D’entrada, l’escola on havia d’anar el meu fill va rebutjar-lo amb l’excusa d’unes suposades represàlies. Després, dels 15 milions de pessetes d’indemnització, només vaig rebre’n 715.000; més tard vaig anar a judici perquè em concedissin la incapacitat absoluta, ja que l’atribuïen a una malaltia comuna. Només van concedir-me 7.000 pessetes -al mes- i una targeta rosa. També vaig tenir molts problemes per cobrar els viatges al centre de rehabilitació i obtenir unes ulleres similars a les que havia perdut en l’explosió.

L’any 1999 es va aprovar la Llei 32/1999, de solidaritat amb les víctimes del terrorisme. Què va significar per a vosaltres?

Per mi va suposar que m’augmentessin la pensió i sufraguessin els medicaments que abans havia de pagar de la meua butxaca. Però va ser gràcies a Robert Manrique, ferit a l’atac d’Hipercor, que les víctimes vam poder presentar la documentació perquè se’ns reconegués que la incapacitat era derivada de l’atac. Cap institució no havia tingut la dignitat d’assessorar-nos per aquestes i altres qüestions.

Sort dels meus fills i del meu marit, perquè la falta d’atenció de les autoritats ha estat terrible

Què t’ha quedat de l’atac?

Les seqüeles persisteixen. No sols els dolors de columna; a vegades em poso trista, tinc ganes de plorar, sento una sensació d’ofec quan entro en un túnel i, a l’hora d’asseure’m en un local, miro de tenir controlada la porta de sortida. Sort dels meus fills i del meu marit, perquè la falta d’atenció de les autoritats ha estat terrible.

Quan veus les amenaces, judicis i atemptats de què són objecte actualment altres revistes d’humor, què penses?

Manquen polítiques que fomentin el diàleg i evitin l’auge de la ultradreta i l’odi que propaguen alguns líders polítics. Això em fa pensar que un atac com el d’*El Paps* podria repetir-se. Tinc por, ja no tant per mi, sinó pels meus fills i nets. ●